

ØKONOMISKE OVERSIGTER

I. DANMARK

Februar 1916—Maj 1916

Ved

Einar Cohn.

Indhold.

Statens og Kommunernes Finansforhold (herunder offentlige Understøttelser)	S. 263
Børsforhold og Pengevæsen	S. 269
Prisregulering og Priser	S. 279
Landbruget	S. 299
Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet	S. 302
Handel (herunder Udførselsforbud) samt Samfærdsel .	S. 304
Andre Spørgsmaal	S. 311

Statens og Kommunernes Finansforhold (herunder offentlige Understøttelser).

Ved Finansloven for 19¹⁶/₁₇ budgetteres Statens Indtægter til 165 Mill. Kr., Udgifterne til 120 Mill. Kr. Udgiftsbeløbet er kun ubetydeligt højere end paa Forslaget, medens Indtægterne er forøgede dels ved Opførelsen af 30 Mill. Kr., som den overordentlige Indkomstskat (L. Nr. 129 af ¹⁰/₅ 1915) anslaaes at ville indbringe, men for hvilken intet var opført paa Forslaget, dels ved en Forøgelse for Stempelafgiften med 2 Mill. Kr., som værende det Beløb, „Børsskatten“ skulde indbringe (jfr. dog næste Afsnit). Som tidligere anført er Udgiftsbudgettet iøvrigt lagt under Forudsætning af normale Tilstande, medens de overordentlige Udgifter føres paa Tillægsbevillingsloven. Paa

denne Lov for 19^{15/16} opføres det samlede Tillæg til de løbende Indtægter med knapt 11 Mill. Kr., hvoraf 9,7 Mill. hidrører fra Skatter og Afgifter (hvoraf 2,7 Mill. fra Indkomst- og Formueskatten, 6 Mill. fra den overordentlige Indkomstskat, $\frac{1}{2}$ Mill. fra Arveafgiften og $\frac{1}{2}$ Mill. fra „Børsskatten“). Som Tillæg til Udgifterne opføres 74 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., hvoraf godt 60 Mill. for de militære Ministerier, 4 $\frac{1}{3}$ Mill. for Indenrigsministeriet (heraf 3 $\frac{1}{3}$ Mill. til de ekstraordinære Understøttelser, Statens Kornkøb m. v., hvilke Udgifter nærmere skal omtales nedenfor) og godt 3 Mill. Kr. til Forrentning af og Omkostninger ved Statsgælden. For 19^{15/16} anslaaes Statens løbende Udgifter at ville overstige Indtægterne med 44,8 Mill. Kr., medens Omsætningen paa § 26 (Laan m. v.) skulde give et Overskud af 50,8 Mill., saaledes at den saakaldte Kassebeholdning, der $\frac{1}{4}$ 1915 udgjorde 17,4 Mill., den $\frac{21}{8}$ 1916 anslaaes til 23,4 Mill. Kr.¹⁾ For 19^{16/17} anslaaes Underskudet paa Statsregnskabet til 10 à 20 Mill. Kr.²⁾

Det skal endvidere anføres, at de resterende 15 Mill. Kr. Kreditbeviser (jfr. 53. Bd. S. 76) udstedtes $\frac{3}{4}$ 1916 og fuldstændig overtoges af de københavnske Pengeinstituter, saaledes at der ikke skete noget Udbud af dem til Publikum, saaledes som Tilfældet havde været med de første 10 Mill. i Efteraaret 1914. Endvidere forpligtede disse Instituter sig til at overtage paa det allernærmeste det samme Beløb i Statsbeviser, hvis saadanne skulde blive udstedt, til 4 $\frac{1}{2}$ 0/0 (de 25 Millioner bar 5 0/0 Rente), og denne Forpligtelse gælder til $\frac{1}{9}$ 1916³⁾. Finansminister Brandes havde ment det nødvendigt at slutte en saadan Aftale, „thi man maa erindre, at naar man baserer meget paa den overordentlige Indkomstskat og mener, at den skulde give maaske op til 60 Mill. Kr., kommer de først til Udbetaling $\frac{1}{12}$ 1916, og der er lang Tid og et tomt Rum inden den Tid, som man gerne skulde udfylde, og det kan maaske blive nødvendigt at gaa til et midlertidigt Laan, og derfor var det nødvendigt paa For-

¹⁾ Finansministeriets Redegørelse i Rigsdagstidende 19^{15/16}, Tillæg B, Sp. 2771 ff.

²⁾ Jfr. Folketingsmand Neergaards Finanstale $\frac{9}{8}$ 1916 (Sp. 4731) og Finansminister Brandes Svar $\frac{10}{8}$ (Sp. 4807).

³⁾ Finansministeren i Folketinget $\frac{10}{8}$ 1916 (Sp. 4814).

haand at sikre sig, at det aftages og aftages paa billigere Vilkaar end de Statsbeviser, vi nu har¹⁾. Loven²⁾ om den overordentlige Indkomstskat stadfæstedes af Kongen ^{17/5} 1916. Den paalægger en Merindtægtsskat (ikke nogen Krigskonjunkturskat som iflg. L. ^{10/5} 1915), idet dog Merindtægt af Livrente, Gave, Lotterigevinst, Ophør af Aftægtsydelse, Indtægt af Livs- eller Ulykkesforsikringssummer og med visse Begrænsninger Indtægt af Arv er skattefri (Lovens § 6). Det skal endvidere fremhæves, at i Modsætning til Forslaget og Loven af 1915 (jfr. S. 61) beregnes Merindtægten iflg. denne Lov som det Beløb, hvormed den skattepligtige Indkomst for 19^{16/17} overstiger Gennemsnittet af de tilsvarende Indkomster for de to af Skatteaarene 19^{12/13}—19^{14/15}, i hvilke Indkomsten har været højest. Herved undgaar Skatteyderen altsaa en særlig høj Beskatning, hvis han i et af de tre Aar har haft en særlig lav Indkomst. Satserne er for Personer stigende fra 1 % af Merindtægter paa 2—4 000 Kr. i en samlet Indtægt af 6—8 000 Kr. til 20 % af 90—100 000 Kr. Merindtægt i en samlet Indtægt af 100 000 Kr. og derover samt 21 % for Merindtægter paa 100—300 000 Kr. stigende med 1 % for hver 200 000 Kr. til 25 % for Merindtægter paa 900 000 Kr. og derover. Indenlandske Selskaber med mer end 50 000 Kr. Aktiekapital svarer Skatten, saafremt den skattepligtige Indkomst i 19^{16/17} udgør mindst 5 % af den indbetalte Kapital, og denne Indkomst beregnet som Procent af Kapitalen overstiger Gennemsnittet af de tilsvarende Procenter for de to af Aarene 19^{12/13}—19^{14/15}, hvori Indkomsten har været højest. Skatten udredes i saa Fald med 8 % af Merindtægten, naar den skattepligtige Indkomst udgør indtil 8 % af Kapitalen stigende til 25 % af Merindkomsten, naar den skattepligtige Indtægt udgør 25 % eller derover af Kapitalen. Indenlandske Selskaber med under 50 000 Kr. Kapital samt udenlandske Selskaber og Foreninger beskattes som Personer, dog med mindst 10 % af Merindtægten. Skatten, der altsaa refererer sig til Ind-

¹⁾ Ibd. Sp. 4815.

²⁾ I Folketingsudvalgets Betænkning over Lovforslaget (Rigsdagstidende 19^{16/16}, B, Sp. 2093 ff.) findes Redegørelse for tilsvarende Skatte-lovgivning i en Række fremmede Lande.

tægterne i Kalenderaaret 1915, forfalder til Betaling $\frac{1}{12}$ 1916 og er som nævnt anslaaet til maaske at ville indbringe 60 Mill. Kr., eller det dobbelte af, hvad man har opført den til paa Finansloven for 19¹⁶/₁₇ i Henhold til Loven af 1915. Baade er jo Skattegrænsen sat ned (fra 8 000 til 6 000 Kr. samlet Indtægt) og alle Satser forhøjede (jfr. 53. Bd., S. 370).

Med Hensyn til den Lovgivning, der angaar Dyrtidshjælp til Statens¹⁾ Tjenestemænd og de offentlige Understøttelser, skal følgende anføres: Lov om Dyrtidshjælp for visse Pensionister (S. 62) stadfæstedes $\frac{25}{2}$ 1916; under $\frac{15}{8}$ 1916 emaneredes Lov om Dyrtidshjælp til Invalidider og disses Enker, til et Beløb af en Femtedel af den paagældendes aarlige Invalideforsørgelse. Ved Finansministeriets Skrivelse til Finansudvalget²⁾ tilstodes der gifte Haandværkere, Arbejdere og andre, der skønt værende i Statens Tjeneste ikke var saaledes ansat, at de faldt ind under Lov $\frac{30}{8}$ 1915, en Dyrtidshjælp af 50 Kr. samt 10 Kr. for hvert hjemmeværende Barn under 15 Aar, men dog ikke over 100 Kr. i alt. De paagældende maatte ikke have over 1 400 Kr. i Aarsindtægt og skulde have arbejdet mindst 200 Dage imellem $\frac{1}{8}$ 1914 og $\frac{31}{7}$ 1915. Den samlede Udgift er anslaaet til 350 000 Kr. Endelig stadfæstedes $\frac{17}{4}$ 1916 en ny Lov om Dyrtidshjælp for Statstjenestemænd med under 3 180 Kr. aarlig Lønning. Dyrtidshjælpen var normeret for Perioden $\frac{1}{8}$ 1915— $\frac{31}{12}$ 1916 med ialt 255 Kr. for gifte og 127 $\frac{1}{2}$ Kr. for ugifte. Der var iøvrigt ikke som ved Loven af 1915 nogen Skala for Indtægter eller Børneantal (jfr. 53. Bd., S. 482). Udgiften er anslaaet til 8 Mill. Kr.

I Fortsættelse af Oplysningerne S. 64 om Lov³⁾ af $\frac{22}{12}$ 1915 om kommunale Foranstaltninger i Anled-

¹⁾ Kjøbenhavns Kommune har for Aaret 19¹⁶/₁₇ bevilget 2 165 000 Kr. som Dyrtidshjælp til sine Tjenestemænd.

²⁾ Rigsdagstidende 19¹⁵/₁₆, Tillæg B, Sp. 2851.

³⁾ Naar der S. 64 L. 7 tales om den kommunale Formueskat i Hovedstaden, beror dette paa en lapsus. Der eksisterer ingen kommunal Formueskat i disse Kommuner, og det 25 % Tillæg opkræves altsaa som Tillæg til Formueskatten til Staten. — Angaaende Kommunernes Regnskabsaflæggelse og Statstilskudets nærmere Fordeling, se Indm. Cirk. $\frac{2}{8}$ 1916.

Tabel I. Toldindtægterne m. v., Statsbanernes og Postvæsenets Indtægter.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	April— Marts ¹⁾
	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Toldindtægten m. v.						
Indførselstold .. {1916	4 400	2 771	1 964	4 081	1 710	36 321
{1915	4 108	2 486	1 748	3 839	3 735	32 602
Sukkerafgift.... {1916	357	982	÷11	280	1 070	5 305
{1915	226	611	÷10	332	759	4 783
Spiritusafgift ... {1916	505	558	564	618	595	6 741
{1915	580	614	651	637	619	6 643
Ølskat {1916	621	579	554	631	817	8 684
{1915	638	480	487	614	609	8 376
Stempelafgift af {1916	90	100	79	110	104	1 095
Cigaretter {1915	65	67	87	74	91	845
Andre Indtægter {1916	179	56	55	117	52	1 008
{1915	148	45	41	99	43	777
Tilsammen {1916	6 152	5 046	3 205	5 837	7 348	59 154
{1915	5 765	4 303	3 004	5 595	5 856	54 026
Statsbanernes Indtægter og Udg.						
Personbefordring {1916	2 315	1 630	2 750	2 500	2 180	28 370
{1915	1 749	1 424	2 526	2 075	2 410	24 855
Gods- og Post- {1916	3 212	3 478	3 659	3 481	3 750	41 998
befordring m. v. {1915	2 871	3 260	3 736	3 326	3 195	35 454
Tilsammen {1916	5 527	5 108	6 409	5 981	5 930	70 368
Indtægt {1915	4 620	4 684	6 262	5 401	5 605	60 309
Udgift {1916	4 900	4 980	7 168	3 922	5 291	58 294
{1915	4 050	3 913	6 261	3 206	4 253	48 338
Postvæsenets Indtægter						
Ved Salg af Fri- {1916	1 480	1 386	1 552	1 390	1 587	21 970
mærker m. v. {1915	1 389	1 299	1 536	1 320	1 461	20 563

¹⁾ Henholdsvis 19¹³/₁₈ og 19¹⁴/₁₈.

ning af Dyrtiden skal det meddeles, at da Mælkebilletterne i Kjøbenhavn ikke efterspurgtes i det forventede Omfang¹⁾, forhøjedes Rabatten fra $\frac{1}{4}$ 1916 til 12 Øre pr. l, uden at der dog af det budgetterede Beløb²⁾ er blevet brugt mer end $\frac{2}{3}$ (890 000 Kr.). Til samtlige Dyrtidsforanstaltninger har Kjøbenhavns Kommune for Aarene 19¹⁶/₁₇ og 19¹⁷/₁₈ beregnet $3\frac{2}{3}$ Mill. Kr., hvoraf 1 200 000 Kr. skal tages i 19¹⁶/₁₇ som det 25 % Tillæg til Formueskatten, 1,3 Mill. som et 20 % Tillæg til Indkomstskat af Indkomster over 20 000 Kr., $\frac{1}{2}$ Mill. som Tillægsskat af Aktieselskaber og $\frac{1}{3}$ Mill. af Erhvervsskattepligtige; til Rest til næste Aar: 427 000 Kr.

Angaaende Kommunernes Finanser skal det anføres, at paa Kjøbenhavns Budget for 19¹⁶/₁₇ er Skatteindtægten for Stadens faste Beboere opført til 400 Mill. Kr. (313 Mill. i 19¹⁵/₁₆) og Aktieselskabernes Indtægt til 100 Mill. (58 Mill.). Denne betydelige Fremgang har medført, at man ikke har behøvet at forhøje det i Fjor vedtagne Tillæg til Grundbeløbet paa 50 %. — Saa gunstige Tilstande findes dog ikke alle Steder. Saaledes var der stadig saa betydelige Vanskeligheder for Allinge-Sandvig Kommune (53. Bd. S. 241), at der efter at et Udvalg havde undersøgt Kommunens Forhold³⁾ ved Tillægsbevillingsloven 19¹⁵/₁₆ ydedes den et rentefrit Laan paa 100 000 Kr., medens Forslag paa samme Lov om Statstilskud til de nødlidende Næstved Skt. Mortens og Odense Skt. Hans Landdistrikter udstemtes i Landstinget.

Ved Tillægsbevillingsloven 19¹⁵/₁₆ bevilgedes endvidere Statstilskudet til de ekstraordinære Hjælpekasseunderstøttelser. Paa Grundlag heraf kan det offentliges samlede Udgift i 19¹⁵/₁₆ anslaaes til 4,2 Mill. Kr.⁴⁾; jfr. Oversigten S. 269.

Det skal i denne Sammenhæng anføres, at Indm. Cirk. $\frac{26}{2}$ 1916 tillader Hjælpekasserne at udrede de indkaldtes

¹⁾ Berl. Tid. $\frac{29}{3}$ 1916.

²⁾ Politiken $\frac{26}{4}$ 1916.

³⁾ Rigsdagstidende 19¹⁵/₁₆, Tillæg B, Sp. 2825.

⁴⁾ Det maa erindres, at Lov $\frac{2}{10}$ 1914 om Hjælp til de ekstraordinært arbejdsløse ophævedes ved Lov $\frac{22}{12}$ 1915 (S. 64). For 19¹⁴/₁₅ var de paa Tillægsbevillingsloven bevilgede Beløb til Hjælpekasserne de samme som for 19¹⁵/₁₆.

1 000 Kr.	Understøttelser i 19 ¹⁶ / ₁₆ til		Tilsammen
	Indkaldtes Familier	Ekstraordinært Arbejdsløse	
Staten	2 406	412	2 618
Kommunerne . . .	1 203	412	1 615
Tilsammen . . .	3 609	824	4 233

Underholdsbidrag, for at disse ikke skal faa Fattighjælps Virkning og derved forhindre Familien i at faa Hjælp af Hjælpekassen. Endelig skal det nævnes, at Kjøbenhavns Kommunalbestyrelse i Marts 1916 bevilgede yderligere 350 000 Kr. og i Juni 300 000 Kr. til de indkaldtes Familier. Kommunalbestyrelsen har herefter til dette Formaal siden Krigens Udbrud bevilget i alt: 3 520 000 Kr.

Børsforhold og Pengevæsen.

Som Tabel III b viser, har en Nyopblussen af Spekulationsfeberen grebet Fondsbørsen¹⁾, der synes ubekymret fra Dag til Dag blot at være betænkt paa at jage Papirene stadigt højere op — for saa at realisere den vundne Fordel. Ikke alene synes Fremtiden at være ganske ladet ude af Betragtning, men det ser ud som om det Publikum, der for Tiden dominerer Børsen, end ikke læser Dagens Aviser: hverken uden- eller indenrigspolitiske Begivenheder gør noget Indtryk. Det er særligt Dampskibspapirene, der har maattet holde for; de overordentlige Fragter (jfr. Tabel XIV) berettiger naturligvis meget af Stigningen — hvor meget, naar alt skal tages i Betragtning, er det vanskeligt at sige; det var jo netop det, det under normale Forhold var Børsens Opgave at fastslaa. Den ¹⁶/₆ 1916 udsendte Dansk Dampskibsrederforening en Advarsel mod at fæste Lid til Rygterne om de uhyre Fortjenester, og ²⁰/₆ offentliggjorde Crome og Goldschmidts Fabrikker en lignende Udtalelse for sit Vedkommende, alt uden Virkning. Det skal dog tilføjes, at Pengerigeligheden i Forbindelse med Standsningen

¹⁾ I Juni, Juli og August er Børsen lukket om Lørdagen.

i Tilbagestrømningen af Obligationer fra Udlandet har foranlediget en jævn Stigning i disses Kurs (Tabel III a), ligesom ogsaa Sparekassernes¹⁾ Beholdninger er i stadig Opgang (Tabel II). Et af Resultaterne af denne Fondsbørsens hid-sige Virksomhed har været en Stigning i Børsskattens²⁾ Provenu langt ud over de 2 Mill. Kr., hvortil den i inde-værende Finansaar var budgetteret. I første Halvdel af Kalenderaaret 1916 har den saaledes givet ca. 4 Mill. Kr.³⁾

Valutamarkedet (Tabel IV) har været præget af en stadig Synken af alle Valutaer indtil Midten af Maj. Den ^{15/5} naaede Reichsmark Minimum med 60,50; Sterling var ^{11/5} naaet sit laveste: 15,35, Francs ^{10/5}: 54,25, Rubler ^{12/5}: 104 og Dollars ^{11/5}: 330. Disse meget lave Satsler skyldes dels de store Fragtfortjenester, der er indsejlet for dansk Regning, dels den stadig mindskede Import. Senere har Valutakurserne rettet sig noget og steg navnlig i Juni stærkt under Forhandlinger om franske og engelske Laan i Norge og Sverige. Dette skal dog først behandles i næste Over-sigt. Men det skal endnu nævnes her, at siden Udgangen af Februar har danske Sedler som Regel været i Pari i Sverige.

De interskandinaviske Drøftelser om Guldspørgs-maalet⁴⁾ førte efter en Forhandling i Stockholm i Slutning-en af Februar mellem de tre Rigsbankers Direktører⁵⁾ til Lov af ^{17/4} 1916, hvorefter det ved kgl. Resolution kan bestemmes, at Adgangen til at erholde Hovedmønter ud-møntede for indleveret Guld bortfalder indtil Udgangen af Juli Maaned d. A., og at indtil Oktober Maanedes Slutning d. A. Nationalbanken kan fritages for sin Pligt til at købe Guldbarrer til en Pris af 2 480 Kr. pr. kg fint Guld, jfr. kgl. Resol. af ^{1/5} 1916 og Handelsmin. Bkg. af ^{4/5} 1916 om kgl.

¹⁾ Ved Lov ^{2/4} 1916 ændres Beregningen af den Kurs, hvortil Sparekasserne pr. ^{21/2} 1916 skal optage deres Obligationer derhen, at den fremkommer som Gennemsnit af Kursen paa nævnte Dag og Kurserne de tilsvarende Dage i 1912, 1913 og 1914 samt ^{21/7} 1914, forsaavidt Obligationerne har været i vedkommende Sparekasses Besiddelse i disse Aar.

²⁾ Ved Skrivelse ^{7/2} 1916 (Min. Tid. A. 1916, S. 56) anmodede Skatte-departementet Banker og Vexellerere om at opgive Navnene paa de Kunder, hvis Engagements i 1915 var paa over 300 000 Kr.

³⁾ Jfr. ogsaa Rigsdagstidende 19^{15/16}, Folketinget Sp. 4810.

⁴⁾ Foran S. 73. Ved en Trykfejl staar der i Linie 11: Lov af ^{8/12} 1916, skal være ^{8/2} 1916.

⁵⁾ Jfr. Rigsdagstidende 19^{15/16}, Tillæg A, Sp. 4619 ff.

Tabel II. Københavns Sparekasses og Bikubens Maanedsopgørelse.

	31. Aug. 1914	30. Nov. 1914	30. Nov. 1915	29. Febr. 1916	31. Marts. 1916	30. April 1916	31. Maj 1916
Sparekassen for Kbh. og Omegn	1000 Kr.	1000 K.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Indbetalinger	3 403	3 100	3 990	4 775	5 739	5 927	5 485
Udbetalinger	5 779	3 349	4 167	5 002	6 372	5 483	5 310
Sparekassebeholdning	99 300 ¹⁾	98 881	100 888	103 300 ¹⁾	102 668	103 112	103 287
Bikubens Spare- kasse							
Indbetalinger	2 141	1 961	2 720	3 216	3 588	3 819	3 647
Udbetalinger	6 448	1 739	2 359	2 655	3 339	3 262	3 539
Sparekassebeholdning	60 952	63 020	67 119	68 771	70 094	70 651	70 758

¹⁾ Inkl. Renter.Tabel III a. Københavns Børskurs¹⁾ (Køber) for offentlige Værdipapirer.

	Juli 1914	Nov. 1914	Nov. 1915	Marts 1916	April 1916	Maj 1916	Juni 1916
Obligationer.							
4 $\frac{1}{2}$ % Husejer Kreditk. 2 A. 1 S.	95 $\frac{1}{2}$	89 $\frac{1}{2}$	89 $\frac{1}{2}$	83	86 $\frac{3}{4}$	88 $\frac{1}{4}$	91 $\frac{1}{2}$
4 - — — 2 A. 2 S.	88 $\frac{1}{4}$	—	79	73 $\frac{1}{2}$	77 $\frac{3}{4}$	81 $\frac{1}{4}$	81 $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ - Kbhns. Kreditforen. 5 S.	95 $\frac{1}{2}$	—	89 $\frac{1}{2}$	82 $\frac{3}{4}$	85	88 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{3}{4}$
4 - — — 3 S.	90 $\frac{1}{4}$	—	79 $\frac{3}{4}$	74 $\frac{1}{4}$	77	80 $\frac{1}{2}$	82 $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ - Østifternes — 7 S.	96 $\frac{1}{2}$	91 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{2}$	89 $\frac{3}{4}$	91 $\frac{3}{4}$	92 $\frac{1}{4}$	93
4 - — — 10 S.	89 $\frac{3}{4}$	83 $\frac{1}{2}$	84 $\frac{3}{4}$	82 $\frac{3}{4}$	84 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{2}$	86 $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ - Kreditk. f. Landejend. 6 S.	96 $\frac{1}{2}$	92	94	91 $\frac{3}{4}$	93	94 $\frac{1}{2}$	95 $\frac{1}{4}$
4 - — — 4 S.	91	—	—	84	85 $\frac{3}{4}$	—	—
3 $\frac{1}{2}$ - konv. Jydske Land- ejendomme 5 S.	84 $\frac{1}{2}$	—	76 $\frac{1}{4}$	76	76 $\frac{3}{4}$	77 $\frac{1}{2}$	77 $\frac{3}{4}$
4 $\frac{1}{2}$ - Jydske Landejend. 6 S.	95 $\frac{3}{4}$	91 $\frac{1}{4}$	90 $\frac{1}{2}$	88	90 $\frac{1}{2}$	91 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{3}{4}$
4 - — — 6 S.	89 $\frac{1}{4}$	—	82 $\frac{1}{4}$	80	82	83 $\frac{1}{2}$	84 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ - — — 5 S.	84 $\frac{1}{4}$	—	76 $\frac{1}{4}$	76 $\frac{1}{4}$	76 $\frac{3}{4}$	77 $\frac{1}{2}$	77 $\frac{3}{4}$
4 $\frac{1}{2}$ - Ny jydske Købstads- Kreditforen. 7 S.	96	—	92	90 $\frac{1}{4}$	90 $\frac{3}{4}$	91 $\frac{3}{4}$	93
4 - — — 7 S.	88 $\frac{3}{4}$	—	83 $\frac{1}{2}$	81 $\frac{1}{4}$	81 $\frac{3}{4}$	83 $\frac{1}{4}$	84
4 $\frac{1}{2}$ - Vest- og sønderjyske Kreditforen. 7 S.	95 $\frac{3}{4}$	—	90 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{2}$	89 $\frac{3}{4}$	91	92
5 - industr. Kreditforen.	96 $\frac{1}{2}$	—	93 $\frac{1}{4}$	91 $\frac{3}{4}$	92 $\frac{1}{4}$	92 $\frac{3}{4}$	93 $\frac{3}{4}$
4 $\frac{1}{2}$ - Kbhns. Hypotekforen. 2 S.	87 $\frac{1}{2}$	—	82	79 $\frac{1}{2}$	79 $\frac{1}{2}$	80 $\frac{1}{4}$	81
5 - — — 2 S.	94	—	89 $\frac{1}{4}$	86	87	89 $\frac{1}{4}$	91
4 $\frac{1}{2}$ - Komm. Kreditforening . .	—	—	91 $\frac{3}{4}$	90	90 $\frac{1}{2}$	91	91 $\frac{3}{4}$

¹⁾ De anførte Kurser gælder den første Notering i hver Maaned. Børsen lukkedes d. 1. Aug. 1914, de følgende Kurser er uofficielle.

Tabel III b. Kjøbenhavns Børskurs¹⁾ (Købet) for offentlige Værdipapirer.

	Juli 1914	Nov. 1914	Febr. 1916		Marts 1916		April 1916		Maj 1916		Udbytte ²⁾		
			Højest	Lavest	Højest	Lavest	Højest	Lavest	Højest	Lavest	1915	1914	1913
Aktier.													
Nationalbanken	149	136	141	136 ^{1/2}	142 ^{1/2}	141	145 ^{3/4}	142 ^{1/4}	153	145 ^{1/2}	8	7	8
Privatbanken	106 ^{3/4}	95	121 ^{1/2}	119 ^{1/4}	122 ^{3/4}	116 ^{3/4}	120 ^{1/4}	118 ^{1/4}	124 ^{3/4}	119 ^{1/2}	7	5	6
Den danske Landmandsbank	134 ^{1/4}	—	143 ^{1/2}	138 ^{3/4}	145 ^{1/4}	140	134 ^{1/4} ²⁾	130 ^{1/4}	141	131	11	8	8
Kbhns. Handelsbank	141 ^{1/4}	132	151	147	150 ^{3/4}	142 ^{1/4} ²⁾	145 ^{1/4}	143 ^{1/2}	154	144 ^{3/4}	8	8	8
Revisionsbanken	111 ^{1/4}	—	134	121 ^{3/4} ²⁾	120 ^{3/4}	116 ^{3/4}	117 ^{1/2}	115 ^{1/2}	122 ^{1/4}	116 ^{1/2}	8	7	6 ^{1/2}
Kbhns. private Laanebank	110 ^{1/4}	100	117	116	118 ^{1/2}	110 ^{1/2} ²⁾	112	110 ^{1/4}	119 ^{1/2}	111 ^{1/4}	7	6	7
Kbhns. Telefon A/S	105 ^{1/4}	—	107 ^{1/2} ²⁾	106 ^{1/4}	111	106 ^{1/2}	110 ^{1/2}	108 ^{3/4}	110 ^{1/2}	108 ^{1/2}	7	6	6
De danske Sukkerfabrikker	213	217	242	236 ^{3/4}	258	238 ^{1/4}	257 ^{1/2}	241	281	253	25	17	16
Burmeister og Wain	84 ^{3/4}	73	136 ^{1/2}	130 ^{1/2}	139 ^{1/4}	132	135	131	159 ^{3/4}	136 ^{1/4}	10	7	7
Det forenede Dampskibsselskab	107 ^{1/2}	93	237	213 ^{1/4}	300	235 ^{3/4}	313 ^{1/4}	265 ^{3/4} ²⁾	371	320 ^{1/2}	25	8	8
Dampskibsselskabet Danmark	91 ^{1/2}	81	240 ^{3/4}	212 ^{3/4} ²⁾	286	218 ^{1/2}	310 ^{1/2}	287	395	323	30	8	10
— Norden	94 ^{3/4}	85 ^{1/2}	239 ^{1/2}	209 ^{3/4} ²⁾	309	219 ^{3/4}	322 ^{1/2}	297 ^{1/4}	407 ^{1/4}	334	30	8	10
— Carl	102 ^{1/2}	91	289 ^{1/4}	271	372	292 ^{1/4}	356	327 ^{1/2}	488	363 ^{1/4}	50	10	10
— Dannebrog	112 ^{1/4}	97	313 ^{1/2}	288 ^{3/4}	398	310 ^{1/2}	415	374 ^{1/2}	506	424	50	12	20
— Skjold	84 ^{3/4}	68	278	257	339 ^{1/4}	277	320 ^{1/4}	296	421	327 ^{1/2}	40	8	8
— af 1896	106 ^{3/4}	91	289	259 ^{1/2}	348	275 ^{1/2} ²⁾	317 ^{1/2}	291	446 ^{1/2}	327	40	12	15
— Højmdal	114 ^{1/4}	97	309	283 ^{1/2}	391	306 ^{3/4}	349	328 ^{1/2}	473 ^{1/2}	358	50	8	12
— Gorm	107 ^{1/4}	91 ^{1/2}	303 ^{1/2}	284	377	303	379 ^{3/4}	343	572	380	50	10	10
— Neptun	104	89	287	260	342 ^{1/2}	285 ^{1/4}	328	300	474	333	40	12	15
Det dansk-russ. Dampskibsselsk.	69 ^{1/2}	55	165 ^{1/2}	145 ^{1/4}	207	160	189 ^{1/4}	184	269 ^{1/2}	191 ^{1/2}	4 ^{1/2}	5	5
Det asiatiske Komp.	130 ^{1/2}	124	286 ^{1/4}	275 ^{1/4}	315 ^{1/4}	282 ^{1/2}	337	286 ^{3/4}	397 ^{1/4}	349 ^{1/2}	30	10	10
Crome og Goldschmidt	66	66	101 ^{1/2}	98 ^{1/4}	114 ^{3/4}	98	106 ^{1/2} ²⁾	102 ^{1/4}	120 ^{1/4}	109	6	0	0
Nordisk Textil Fabrik	71 ^{1/4}	—	108	102 ^{1/2}	108	101 ^{1/4}	121 ^{1/4}	102 ^{1/2}	131 ^{1/2}	117	6	0	4
M. J. Ballins Sønner	219	210	341 ^{1/2}	338	358 ^{3/4}	344	382 ^{1/4}	340 ^{3/4}	413 ^{3/4}	366 ^{3/4}	37	15	15
De danske Spritfabrikker	182 ^{1/2}	160	189	187 ^{1/2}	178	176 ^{1/2} ²⁾	—	—	208 ^{1/2}	203	12	11	11
Kbhns. Dampmøller	210 ^{1/2}	192	237 ^{1/2}	219 ^{1/2}	226	206 ^{1/2} ²⁾	213	206	250 ^{1/4}	213	16	14	14
De forenede Bryggerier	202 ^{3/4}	169	161 ^{1/4}	156 ^{1/4}	181 ^{1/4}	155 ^{1/4}	189 ^{3/4}	172	213	183 ^{3/4}	6	0	14
Frederiksholms Teglværk	—	—	67 ^{1/2}	63	67 ^{1/2}	64	73 ^{1/2}	66 ^{1/2}	88 ^{1/2}	66	0	0	4
De forenede Papirfabrikker	181	154	165	160 ^{1/2}	193 ^{1/2}	165	196 ^{1/2}	190 ^{1/2}	234	197	10	12	12 ^{1/2}
Carl Lund	—	—	289 ^{1/2}	255	284	270	278	247 ^{1/2}	332	299	20	10	10
Glud og Marstrand	146	—	182 ^{3/4}	170	184	166 ^{1/4} ²⁾	173 ^{3/4}	167 ^{3/4}	214 ^{1/2}	173	10	10	10
Nordisk Kabel- og Traadfabrik	101 ^{1/2}	88 ^{1/2}	139	120 ^{1/2}	143 ^{3/4}	133 ^{1/4}	152 ^{1/2} ²⁾	126 ^{1/2}	169 ^{1/4}	145	10	7	7
H. E. Gosch & Co.'s Tændstikfabr.	66 ^{1/2}	—	93 ^{3/4}	92 ^{1/4}	105 ^{1/4}	92	106	102	112 ^{1/2}	102	5	0	0
Dansk Svovlsyre- og Superfosfatfabrik	243	225	335 ^{3/4}	325 ^{1/4}	346	327	337 ^{1/4}	331 ^{1/4}	477	337	25	25	25
Det Danske Kul Comp.	214 ^{1/2}	183	328	312 ^{3/4}	348 ^{3/4}	318	394	283	393	305	45	14	40
Kbhns. Flydedok og Skibsværft	107 ^{1/2}	107	163	148 ^{1/2}	152	136 ^{3/4}	141 ^{1/2}	138	166 ^{1/2}	146 ^{3/4}	10	8	7 ^{1/2}
Danske Vin- og Konserverfabrik	113	128	182	179	180 ^{3/4}	159 ^{3/4}	158	155	180 ^{1/4}	175 ^{1/2}	17	15	10

¹⁾ Børsen lukkedes den 1. Aug. 1914, de følgende Kurser er uofficielle.
²⁾ Ekskl. Udbytte.

³⁾ Ekskl. Tegningsret.
⁴⁾ Som Regel disse tre Aar.

Tabel IV. Kjøbenhavns Vekselkurs og Nationalbankens Diskonto.

	Februar				Marts				April				Maj				Pari	
	4.	11.	18.	25.	13.	10.	17.	24.	31.	7.	14.	19.	28.	5.	12.	20.		26.
Hamburg {1916	66.85	66.10	65.00	64.00	63.75	62.80	61.70	62.00	62.00	61.30	61.30	62.75	61.85	61.25	60.75	61.00	62.25	} 88.00
Reichsmark a/v {1915	87.10	86.25	86.15	84.50	83.50	84.25	84.25	83.00	82.25	81.50	80.00	-	79.75	79.00	-	78.50	78.25	
London {1916	17.25	16.00	16.02	16.05	16.00	16.15	16.25	16.05	16.45	16.10	16.15	16.15	15.75	15.05	15.25	15.00	16.00	} 18.00
Lstr. a/v {1915	19.30	19.40	19.45	-	19.50	-	-	19.75	18.05	18.85	18.45	18.00	18.50	18.52	18.45	18.35	18.30	
Paris {1916	62.25	61.00	-	61.15	61.00	60.25	58.75	59.00	58.50	57.75	56.25	57.25	56.00	-	54.75	55.50	57.00	} 72.00
Franc a/v {1915	77.40	78.00	78.50	-	-	-	78.00	76.00	76.00	75.50	73.50	-	-	73.25	72.00	72.50	71.50	
Amsterdam {1916	154.00	151.50	152.00	153.50	153.00	150.00	149.00	-	-	147.50	146.00	143.00	141.25	137.00	135.50	136.50	140.00	} 150.00
Fl. a/v {1915	163.00	165.00	-	-	-	-	-	161.00	158.00	-	156.00	-	-	-	155.00	153.00	-	
Petrograd {1916	114.00	-	115.00	117.00	115.00	114.00	-	113.00	-	112.00	110.00	108.00	105.00	-	104.00	-	105.00	} 192.00
Rubler a/v {1915	174.00	177.00	178.00	-	176.00	-	-	174.00	172.00	-	170.00	166.00	-	164.00	162.00	156.00	153.00	
Wien {1916	47.00	48.00	46.00	-	45.50	45.00	44.00	-	43.00	43.50	43.00	44.00	-	-	43.00	-	44.00	} 75.00
Kroner a/v {1915	70.10	70.00	-	68.00	65.00	-	64.00	62.00	-	-	60.00	-	60.50	-	-	59.50	59.00	
New-York {1916	367	358	-	360	359	356	353	352	-	345	343	-	338	334	330	332	340	} 373.00
Dollars a/v {1915	405	408	409	411	413	412	-	408	404	-	397	396	-	395	392	389	387	
Nationalb.s. Diskonto {1916	¹⁰ / ₁₁ : 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	}
{1915	⁹ / ₁₁ : 5 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

. betyder, at Noteringen er uforandret.

Resol. af ²⁷/₄ 1916. Nationalbanken fremhæver i sin Indstilling om denne Lov til den kgl. Bankkommissær, at Loven mere ønskes af interskandinaviske end af specielt danske Grunde, aldenstund Tilstrømmingen af Guld til den danske Nationalbank ikke havde været af saadan Omfang, at man allerede af den Grund behøvede at træffe særlige Foranstaltninger (jfr. ogsaa Tabel V). Det skal i denne Sammenhæng endvidere anføres, at Nationalbanken fra ²/₃ 1916 atter indløser sine Sedler med Guld, selv om Fritagelse for Forpligtelsen hertil ved Lov ¹³/₃ 1916 forlængedes indtil ¹⁵/₁₀ 1916.

Hvad angaar vort Gældsforhold overfor Udlandet opgør Hr. C. O. Henriques i „Finanstidende“ 1916, Nr. 34 (17. Maj 1916) Nettogælden til 100 Mill. Kr. Sammenlignet med tidligere Opførelser (53. Bd. S. 247—248) stiller efter dette Overslag Forholdene sig saaledes:

	Juli 1912	Jan. 1915	Maj 1916
Mill. Kr.			
Danske Værdipapirer og Forskrivninger paa udenlandske Hænder.....	941	858	ca. 500
Bankers m. fl. Vexel- o. a. løs Gæld	70	70	-
Tilsammen...	1011	928	ca. 500
Udent. Obl. og Aktier i dansk Eje. Bankernes Tilgodehavende hos ident. Korrespondenter.....	70	60	} ca. 400
	64	120	
Tilsammen...	134	180	ca. 400
Danmarks Nettogæld til Udlandet...	877	748	ca. 100

Tabel V. Nationalbanken

	29. Februar	
	1916	1915
	1000 Kr.	1000 Kr.
Aktiver.		
1. Laan i faste Ejendomme	1 466	1 485
2. Laan paa Panteobligationer	600	1 540
3. Laan paa Børspapirer	15 422	12 074
4. Jernbanelaan til Kommuner, Lov ¹⁰ / ₄ 1895.	3 480	3 584
5. Finansministeriet i Debet	—	—
6. Udlaan med Statens Garanti	—	—
7. Afviklingskassen af 1910	2 406	22 129
8. Veksler paa Indlandet	40 717	44 815
9. — - Udlandet	447	1 952
10. Danske Statsforskrivninger	16 890	7 411
11. Andre danske Obligationer	8 606	1 692
12. Udenlandske Statsobligationer	9 703	7 003
13. Korrespondenter i Udlandet	49 911	37 581
14. Tilgodehavende i Sveriges Riksbank, Norges Bank og Deutsche Reichsbank	—	—
15. Beholdning af norske og svenske Sedler ...	182	219
16. Guld i Mønt og Metal	119 857	104 869
17. Sølv mønt og anden Skillemønt	3 166	4 858
18. Forskellige Debitorer	39 492	18 135
19. Bankbygningerne	2 173	1 927
20. Konto for Intrader	—	—
Tilsammen...	314 518	271 274
Passiver.		
21. Seddelcirkulationen	236 103	199 272
22. Konto Kurant	18 701	16 924
23. Bank Sola Veksler	366	170
24. Indlaan	116	31
25. Afviklingskassen af 1910	—	—
26. Paa Anfordring til Sveriges Riksbank, Norges Bank og Deutsche Reichsbank	5 139	6 242
27. Forskellige Kreditorer	13 232	7 788
28. Finansmin. Indlaan Lov ¹⁰ / ₄ 1895	3 480	3 584
29. Konto for Intrader	—	—
30. Konto for forventet Tab	500	500
31. Reservefonden	8 324	8 206
32. Aktionærernes Udbytte-Udligningsfond	1 557	1 557
33. Aktionærernes Kapital	27 000	27 000
34. Gevinst i Bankaaret	—	—
Tilsammen...	314 518	271 274

Tabel VI. De københavnske Bankers Status¹⁾.

	ult. Juli 1914	ult. Aug. 1914	ult. Decbr. 1914	ult. Juli 1915	ult. Decbr. 1915	ult. Maj 1916
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Passiver						
Folio {herunder Nationalbank Konto Kurant}	45.3	46.3	60.3	56.3	88.0	123.0
Indlaan	247.3	242.3	245.3	270.2	292.0	327.4
Konto Kurant	275.4	277.5	306.2	388.6	439.4	511.4
Sparekasseindsud	96.3	91.3	93.5	100.3	104.5	117.1
Øvrige Passiver	488.7	542.3	513.6	500.2	553.3	582.3
Tilsammen . . .	1153.0	1201.3	1220.0	1316.5	1477.3	1662.3
Aktiver						
Veksler paa Indlandet	165.3	190.3	164.4	142.3	177.1	158.3
Veksler paa Udlandet	24.3	20.0	13.3	14.3	13.7	13.3
Udlaan i løbende Regning samt Kassekredit	233.7	229.3	231.3	269.4	299.4	316.3
Udlaan mod Pant	156.3	167.3	176.3	184.1	223.3	259.1
Konto Kurant	28.3	26.5	30.3	37.3	44.3	38.3
Udenlandske Korrespondenter .	42.3	65.0	100.3	114.3	131.3	181.1
Obligationer og fremmed Mønt	202.3	202.3	193.1	221.3	239.1	247.3
Øvrige Aktiver	299.3	299.7	309.1	332.3	349.3	447.3
Tilsammen . . .	1153.0	1201.3	1220.0	1316.5	1477.3	1662.3

Som det vil ses af Tabel VI var ved Udgangen af Maj de københavnske Bankers²⁾ udenlandske Aktiver i stadig Stigning, saaledes at det Tidspunkt aabenbart er nær, hvis det ikke allerede er indtruffet, hvor Danmarks Gæld til Udlandet helt er afviklet.

¹⁾ Nationalbanken, Landmandsbanken, Privatbanken, Handelsbanken, Laane- og Diskontobanken, Kjøbhvns. priv. Laanebank, Haandværkerbanken, Revisionsbanken og Frederiksberg Bank. Oversigten er taget efter Dagbladet Børsen.

²⁾ En Analyse af de 3 københavnske Hovedbankers Regnskaber for 1915 er foretaget af Redaktør C. Thalbitzer i Finanstidende Nr. 28, 1916.

Prisregulering og Priser.

Brændselsspørgsmaalet har i den her behandlede Periode været det alt dominerende blandt dem, der angaar Fremskaffelse af de mest uundværlige Fornødenheder. Nøjere betegnet er det Kultilførslerne, der er blevet stadig vanskeligere, samtidig med at Priserne stadigt er stegne (jfr. ogsaa Tab. XI). Ikke blot kostede engelske Dampkul fob 60 Kr. pr. Ton ved Udgangen af Maj Maaned mod 12 à 13 sh. ved Krigens Udbrud samtidig med at Fragterne er stegne til 40 à 42 Kr., d. v. s. til mer end 10 Gange saa meget som for 2 Aar siden. Men desuden har Kulproduktionen i England været i jævn Nedgang fra 287 Mill. t i 1913 til 266 Mill. i 1914 og 253 Mill. t i 1915, saaledes at det har været stadigt vanskeligere, med Ammunitionsfabrikernes voksende Forbrug baade i England og hos dets Allierede, at faa Produktionen til at række til. Men hertil kommer endnu et Par Forhold, idet England nemlig har anvendt Kulsalget som politisk Magtmiddel. Saaledes meddelte det engelske Udenrigsministerium ^{17/4} 1916, at alle Kul af tysk Oprindelse, der befinder sig ombord paa neutrale Skibe, enten det er som Ladning eller som Bunkerkul, er hjemfaldne til Beslaglæggelse. Derved umuliggjordes i vidt Omfang Anvendelsen af tyske¹⁾ Kul, og Efterspørgslen maatte endnu mere koncentrereres om den engelske Produktion. Englands Formaal med denne Bestemmelse maa ses i Sammenhæng med de fra ^{25/4} 1916 gældende Betingelser for, at neutrale Skibe overhovedet kunde faa Kul i England, idet disse gik ud paa, at det efter nævnte Dag ikke tillodes at laste Kul i noget Skib til de tre skandinaviske Lande (med Undtagelse af regelmæssige Rutebaade), medmindre Skibet allerede er sluttet med Returladning til England eller et af de allierede Lande eller faar Certifikat fra Board of Trade om, at Ladning ikke kan skaffes. Herved tvang altsaa England de skandinaviske Skibe til, under den herskende Tonnageknaphed, at tage Ladning med tilbage. Og Bestemmelsen om de tyske Kul umuliggjorde at undgaa denne Tvang. Selv om Returfrag-

1) Der har fundet Overvejelser Sted om en Udførsel af Øl til Tyskland mod at vi til Gengæld skulde faa Kul (jfr. S. 299).

Tabel VII. Korn- og Foderstofmarkedet

Prisen er i Kr. pr. 100 kg	Februar				Marts			
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
Hvede	{ 1916 19.00	*	*	*	*	*	*	*
	{ 1915 21.50 ¹⁾	*	*	*	*	*	*	*
Rug	{ 1916 18.50 ¹⁾	*	*	*	*	*	*	*
	{ 1915 28.00 ²⁾	*	*	*	*	*	27.50	27.50
Havre	{ 1916 23.00	*	*	*	—	22.75	23.00	*
	{ 1915 28.75	29.00	30.25	29.75	28.75	27.25	25.00	24.50
Byg 2r	{ 1916 22.50	22.40	22.25	22.00	—	22.00	22.50	22.50
	{ 1915 27.75	27.00	26.00	*	25.50	24.50	24.00	23.50
— 6r	{ 1916 22.25	22.00	21.25	21.75	—	21.75	22.00	22.50
	{ 1915 27.75	27.00	26.00	*	—	—	—	—
Hvedeklid, grove	{ kjøbenhvns. { 1916 16.00 ¹⁾	*	*	*	*	*	*	—
	{ 1915 —	—	—	—	—	—	—	—
	{ fremmede . { 1916 20.50	21.00	21.25	21.00	*	*	21.25	*
	{ 1915 24.00	*	23.75	24.00	*	23.50	22.00	21.50
Rugklid, kjøbent.	{ grove { 1916 16.00 ¹⁾	*	*	*	*	*	*	—
	{ 1915 24.00	23.00	24.00	*	*	17.50	17.00 ¹⁾	*
	{ fine { 1916 16.00 ¹⁾	*	*	*	*	*	*	—
	{ 1915 22.00	*	*	*	*	17.50	17.00 ¹⁾	*
Hørrøkgager, prima, kjøbenhavnske . .	{ 1916 28.50	28.25	*	28.00	28.25	28.00	27.75	*
	{ 1915 27.00	*	*	*	*	—	24.00	*
Soyakager, prima, kjøbenhavnske . .	{ 1916 25.00	25.10	25.25	25.15	25.00	24.00	*	*
	{ 1915 24.00	23.75	*	23.50	23.00	21.00	19.00	18.50
Rapskager, prima, kjøbenhavnske . .	{ 1916 —	—	—	—	—	22.00	21.75	22.50
	{ 1915 —	—	—	—	—	—	—	—
Bomuldsfrøk., prm. afsk., fra New OrL.	{ 1916 23.05	*	23.50	23.25	*	22.75	*	*
	{ 1915 21.75	21.00	20.75	21.00	*	19.25	18.00	17.50
Majs, prima, kon- troll., La Plata . .	{ 1916 22.00	22.20	22.10	21.50 ¹⁾	*	*	*	21.50
	{ 1915 24.25	—	—	23.25	23.00	22.50	20.50	18.50

* betyder, at Noteringen er uforandret.

¹⁾ Maximalpris. ²⁾ Amerikansk.

Tabel VIII. Mel og Grynmarkedet

Priserne er i Kr. pr. 100 kg	Februar				Marts			
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
Prima amerik. { 1916	37.50	*	*	40.00	*	*	*	*
Flormel { 1915	35.00	35.00	*	*	*	*	*	*
Bagerimel { 1916	34.50	*	*	36.00	*	*	*	*
{ 1915	34.00	*	*	*	*	*	*	*
Flormel { 1916	28.00	*	*	*	*	*	*	*
{ 1915	31.00	*	*	*	*	*	*	*
Sigtet Rugmel.. { 1916	31.50	*	*	42.50	*	*	*	*
{ 1915	35.50	*	*	*	*	*	*	*
Ris { 1916	65.00	*	*	72.00	*	*	*	*
{ 1915	53.00	*	*	*	55.00	*	*	*
Sagogryn { 1916	69.50	*	*	*	*	*	*	*
{ 1915	47.00	50.00	*	*	57.00	*	*	*
Semoulegryn ... { 1916	37.00	*	*	*	*	*	*	*
{ 1915	37.00	38.00	*	*	*	*	*	*
Byggryn { 1916	34.00	*	*	*	*	*	*	*
{ 1915	42.00	*	*	*	39.00	*	*	*
Havregryn { 1916	56.00	*	*	*	*	*	*	*
{ 1915	50.00	*	*	*	52.00	*	*	*

* betyder, at Noteringen er uforandret.

terne var høje, betød Bestemmelsen dog, at Rejserne forlængedes, hvorved der blev mindre Tonnage disponibel til Kultilførsler — d. v. s. en yderligere Forøgelse af Vanskelighederne. Denne „Kulnød“ foranledigede Købstadforeningen til paa et Møde i Kjøbenhavn ^{15/4} 1916 at vedtage en Henvendelse til Regeringen om Bistand til Tilvejebringelse af de for de kommunale Gasværkers Drift fornødne Kul og til den ^{26/4} at afholde et Delegeretmøde i Kjøbenhavn til Drøftelse af Forholdene¹⁾. Her fandt Tanken om et Samarbejde ved Kulindkøb Tilslutning, og der nedsattes

¹⁾ Berl. Tid. ^{28/4} 1916.

(Noteringer efter Ugeskrift for Landmænd).

April					Maj			
1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
.	36. ⁰⁰	37. ⁰⁰
.	.	.	.	34. ⁵⁰	.	.	35. ⁰⁰	35. ⁵⁰
.	.	.	.	30. ⁵⁰	.	.	31. ⁵⁰	33. ⁰⁰
.	.	33. ⁵⁰	.	34. ⁵⁰
.
.	.	72. ⁰⁰
.	.	.	.	60. ⁰⁰
.	.	38. ⁰⁰
.
.	.	.	.	35. ⁵⁰
.
.	.	.	.	53. ⁰⁰

— betyder, at Notering ikke fandt Sted.

et Udvalg til videre Arbejde¹⁾, hvilket Udvalg siden hen traadte i Forhandling med Fragnævnet (jfr. under Handel og Samfærdsel). Imidlertid maatte det være naturligt, dels at søge den hjemlige Brændselsproduktion øget, ligesom Tilfældet havde været ifjor (53. Bd., S. 376 og 492), dels at indføre den størst mulige Sparsommelighed med det

¹⁾ Det skal i denne Sammenhæng anføres, at et Forslag fra den socialdemokratiske Gruppe i Københavns Borgerrepræsentation om at Kommunen skulde købe 5 à 6 Dampere for at kunne være sin egen Kulimportør, henlagdes paa Grund af de høje Priser paa Skibe og paa Grund af Lov ¹²/₄ 1916 om Skibsfartens Bidrag til Landets nødvendigste Tilførsler.

Tabel IX. Den københavnske Notering paa Smør og Æg

	Februar				Marts			
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
Kjøbenhavns Smørnotering								
Kr. pr. 50 kg netto								
{ 1916	140	.	143	146	149	150	148	145
{ 1915	126	122	118	.	121	128	.	125
Kjøbenhavns Ægnotering								
Øre pr. kg leveret								
{ 1916	175	.	.	170	165	.	175	185
{ 1915	165	145	140	.	150	145	125	122
Andelsslagteriernes Flæske- Notering								
Øre pr. kg 1. Kl.								
{ 1916	156	158	.	154	.	.	156	158
{ 1915	118	120	.	128	.	130	.	134

. betyder, at Noteringen er uforandret.

forhaandenværende Brændsel. Indenrigsministeriet udstedte derfor den ¹⁹/₄ 1916 et Cirkulære om at udnytte Tørve-moserne i saa høj Grad som muligt, saaledes at de enkelte Kommuner Behov for Brændsel til Husholdningsbrug samt eventuelt til Mejerier m. m. i videst Omfang fyldestgøres gennem Produktionen i Kommunen. Det danske Hede-selskab har med stor Energi taget sig af Agitationen for og Ledelsen af dette Arbejde, der imidlertid synes at blive hæmmet en Del paa Grund af manglende Arbejdskraft. De samvirkende Landboforeninger har da henvendt sig til Krigsministeriet¹⁾ med Anmodning om, at der maatte blive givet Sikringsstyrkens Mandskab særlig Orlov til Tørveskær, og der oprettedes en Tørvekoloni paa 20 Forbedringshusfanger i Nærheden af Herning²⁾. Endvidere foranledigede Landbrugsministeriet i Begyndelsen af Maj Maaned, at Brænde-Hugsten i Statsskovdistrikterne forceredes saa meget som

¹⁾ Berl. Tid. ⁷/₆ 1916. Ved Skrivelse ¹⁷/₆ 1916 tillod Krigsministeriet, at Værnepligtige hjalp deres Kvarterværter med Tørvefabrikation i indtil to halve Øvelsesdage ugentlig. Berl. Tid. ²²/₆ 1916.

²⁾ Berl. Tid. ⁸/₆ 1916.

samt danske Andelsslagteriers Notering paa Flask.

April				Maj				
1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge
142	.	.	140	136	.	133	.	134
121	.	.	.	122	125	129	.	123
190	200	180	165	— ¹⁾	—	—	—	—
.	110	115	126	.	120	.	126	134
.	.	160	.	.	164	.	166	.
136	.	.	.	140	142	144	150	.

— betyder, at ingen Notering fandt Sted.

muligt, og da der foretoges Spekulationsopkøb af Brændet²⁾, gav Direktoratet for Statsskovbruget Skovriderne Instruks om, at der indtil $\frac{1}{9}$ 1916 ikke maatte afholdes Auktion over Brændsel og dette maa ej heller afhændes til Mellemandlere, jfr. Indm. Cirk. $\frac{17}{6}$ 1916, hvorefter Salget fortrinsvis bør ske til den nærmestboende Befolknings private Brug og til de nærmeste Kommuner til Brug for disses ubemidlede Beboere m. v. — Endelig paabødes der gennem Indm. Bkg. $\frac{30}{6}$ 1916 Sparsommelighed med Brændsels-³⁾ og Belysningsmidler (Gas, Elektricitet og Olie m. v.), idet Illuminations- og Reklamebelysningen indskrænkedes til at være tilladt i et vist Omfang. I Tilslutning hertil udsendte Københavns Magistrat $\frac{10}{6}$ 1916 Opfordring til de private Husholdninger om at indskrænke Forbruget af Gas og Elektricitet saa meget som muligt, „paa Grund af

¹⁾ Noteringen suspenderet indtil videre.

²⁾ Prisniveauet angives medio Juni til 50 % over det normale. Jfr. ogsaa Undervisningsmin. Cirk. $\frac{12}{6}$ 1916 om Læreres Ret til at opsigte Overenskomst om Pengebeløb i Stedet for Brændsel.

³⁾ Ogsaa Benzin forefindes f. T. kun i meget smaa Mængder (Berl. Tid. $\frac{29}{6}$ 1916).

Tabel X. Kreaturmarkedet ved Københavns Kvægtorvs Noteringsudvalg, 1915

pr. 50 kg slagtet Vægt med tilhørende Slag- terifald	Februar				Marts				April				Maj					
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Kvier og Stude																		
1. Kvalitet {1916	110	115	.	120	125	135	133	132	135	132	134	135	137	139	.	140	.	
{1915	67	68	67	66	.	68	70	71	72	74	76	77	.	80	.	82	81	
2. — {1916	95	100	.	105	110	115	113	112	115	112	114	115	117	119	.	.	118	
{1915	56	57	56	55	.	58	60	.	61	62	64	65	.	67	.	70	.	
3. — {1916	84	89	.	94	99	105	100	.	103	100	103	104	106	108	.	.	.	
{1915	48	50	.	.	.	54	56	.	.	57	.	59	58	60	.	61	.	
Unge Køer																		
1. Kvalitet {1916	111	115	.	120	125	132	129	.	133	131	133	135	137	139	.	140	.	
{1915	61	63	.	.	.	65	66	68	69	70	72	73	.	75	.	78	79	
2. Kvalitet {1916	93	98	.	103	108	115	113	112	115	112	114	115	117	119	.	.	118	
{1915	50	52	51	.	.	56	58	.	59	61	63	65	64	66	.	68	70	
Ældre Køer																		
1. Kvalitet {1916	102	107	.	112	117	125	123	121	125	121	.	123	125	127	.	129	.	
{1915	54	55	53	.	52	56	58	.	59	61	63	65	.	67	.	69	73	
2. — {1916	91	96	.	101	106	115	113	112	115	112	110	.	112	116	.	.	114	
{1915	48	49	48	.	45	48	50	.	51	53	55	57	.	59	.	62	66	
3. — {1916	75	80	.	85	90	105	100	.	103	100	98	.	100	104	.	.	103	
{1915	38	41	.	.	39	41	43	.	41	43	45	47	49	51	.	54	58	
Kalve																		
1. Kvalitet {1916	111	113	.	118	123	128	133	.	.	131	133	134	.	136	.	139	137	
{1915	74	.	.	76	81	83	84	84	87	88	90	.	.	94	.	.	88	
2. — {1916	97	99	.	104	109	115	120	.	.	119	122	.	.	124	.	126	124	
{1915	55	57	56	.	58	62	64	65	68	70	72	.	.	75	.	.	73	
3. — {1916	85	87	.	92	97	105	110	.	.	.	113	.	.	115	.	.	—	
{1915	48	50	.	.	51	54	56	.	58	59	.	.	.	61	.	.	57	
Lam																		
1. Kvalitet {1916	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
{1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	
2. — {1916	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
{1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93	
Tyre pr. 50 kg lev. Vægt																		
1. Kvalitet {1916	54	56	57	60	66	70	69	.	71	69	.	71	73	74	.	78	77	
{1915	33	36	.	.	35	37	38	37	40	.	43	45	
2. — {1916	50	52	53	56	61	66	.	.	68	66	.	68	70	71	.	72	71	
{1915	30	32	.	.	33	34	33	36	.	38	41	
3. — {1916	46	48	50	53	56	61	59	.	61	.	.	.	63	64	.	66	.	
{1915	27	—	29	.	.	30	32	.	.	34	37	

. betyder, at Noteringen er uforandret.

— betyder, at ingen Notering har fundet Sted.

Vanskelighederne ved Tilvejebringelsen af den nødvendige Kulmængde til Gas- og Elektricitetsværkernes Drift“. Selv har Kommunen indskrænket Gadebelysningen og forhøjet Gasprisen med ca. 10 0/0. De fornødne Tilførsler af Kul og Koks vil blive ordnede ved Forhandling mellem Regeringen og Rederne i Henhold til Loven af ¹²/₅ 1916 om Skibsfartens Bidrag til Landets nødvendigste Tilførsler, hvilken Lov nærmere skal omtales nedenfor i Afsnittet om Handel og Samfærdsel.

Bestræbelserne for at sikre Befolkningen det fornødne Brødkorn fortsattes med Indm. Cirk. ²¹/₂ 1916, hvori det indskærpedes Indehavere af Rug og Hvede ¹) at anvende den yderste Omhu paa at bevare det i sund og god Tilstand. Da endvidere Korntællingen i Februar udviste, at de forhaandenværende Kornbeholdninger ikke var større, end at de i Forbindelse med de forventede Tilførsler kunde dække Forbruget indtil næste Høst, ophævedes Kornligningen og Forbudet mod Opfodring af Rug og Hvede sattes paany i Kraft i sit fulde Omfang (jfr. Indm. Bkg. og Cirk. ¹⁰/₄ 1916). Endvidere er Statens Indkøb m. v. af Korn fortsat og ifølge den offentliggjorte Redegørelse ²) har de for 1915 medført en Udgift paa 607 000 Kr., hvoraf 270 000 for Købet af 107 000 Tdr. dansk Rug i 19¹⁴/₁₅, 117 000 Kr. for Ombytning af 65 000 Tdr. Rug med Majs og 220 000 Kr. for Salg af 76 000 Tdr. Majs fra Statens Lagre. Omsætningen med fremmed Rug og Hvede har endnu ikke kunnet opgøres. I Høstaaret 19¹⁵/₁₆ var indtil April indkøbt 65 000 Tdr. amerikansk Hvede, 275 000 Tdr. amerikansk Rug og ca. 55 000 Tdr. dansk Rug; de tilsvarende Tal for Høstaaret 19¹⁴/₁₅ var: 123 000 Tdr. amerikansk Hvede, 260 000 Tdr. amerikansk Rug og som nævnt 107 000 Tdr. dansk Rug, hvoraf 42 000 købtes til Maximalpris og 65 000 tilbyttedes for Majs. Desuden overtog Staten i 19¹⁴/₁₅: 22 Mill. kg fremmed Hvedemel, paa hvilket Salgstabet var 13 500 Kr. og Rentetabet 188 000 Kr., beregnet indtil ¹/₄ 1916. — Endvidere indeholder denne Redegørelse en Oversigt over de Dispensationer fra For-

¹) Sække med Hvedemel skal iflg. Indmin. Bkg. ²⁸/₄ 1916 være mærkede med Oplysning om, hvor meget fremmed og hvor meget dansk Mel de indeholder.

²) Rigsdagstidende 19¹⁵/₁₆, Tillæg B, Sp. 2793 ff. og Indenrigsministerens Tale i Folketinget, Sp. 4860.

budene mod Anvendelse af Korn m. v. til teknisk Brug, der er meddelte. Der er saaledes givet Spiritusfabrikanterne Tilladelse til at anvende 3 127 Tons her i Landet indkøbt Byg mod at indføre 2 154 Tons amerikansk Rug og givet Bryggerierne Tilladelse til ved Fremstillingen af skattepligtigt Øl at anvende 6 284 Tons dansk Byg mod at indbetale i Statskassen $2\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg Byg og til at anvende 800 Tons Byg mod at indføre 800 Tons amerik. Rug. Endelig er der givet Tilladelse til Udførsel af 7 000 Tons Maltbyg, som Regel mod et Afløsningsbeløb, idet Forpligtelsen til at indføre Rug i et vist Forhold efter den for Maltet opnaaede Pris er dækket ved Indbetaling af 9 Kr. pr. 100 kg Rug. Beløbet for de indtil $\frac{1}{4}$ 1916 udstedte Dispensationer af denne Art var 705 000 Kr. I Overensstemmelse hermed forhøjedes Statens Indkøb af udenlandsk Rug med 8 000 Tons.

Fra $\frac{14}{4}$ 1916 forhøjedes Prisen paa fint Brød, fra 2 til 3, fra 5 til 6, fra 10 til 12 Øre m. v. Den indtil $\frac{1}{5}$ gældende Rugbrødspris i Hovedstaden (S. 80) er foreløbig forlænget til $\frac{1}{7}$ 1916.

Med Hensyn til Foderkorn og -stoffer skal det anføres, at for at Prisene paa Majs under Indenrigsministerens Forhandlinger med Folketingets Udvalg ang. Forslag til Lov om Bidrag af Skibsfarten ikke skulde blive forhøjede, fastsattes ved Indm. Bkg. $\frac{19}{2}$ 1916 Dagsprisen: $21\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg som Maximalpris, hvorhos større Partier end 500 kg ikke maatte afhændes m. v. Gennem en Række Forhandlinger med Majsimportørerne opnaaedes der derefter en Overenskomst mellem Regeringen og disse om, at Majs i Marts skulde leveres til $21\frac{1}{2}$ Kr., i April til $22\frac{1}{4}$ og i Maj—August til 23 Kr. pr. 100 kg cif Danmark + Transportomkostninger her i Landet. Ved Indm. Bkg. $\frac{16}{3}$ 1916 fastsattes disse Priser som Maximalpriser og Bkg. $\frac{19}{2}$ ophævedes. Forudsætningen for denne Overenskomst var, at Importørerne herved skulde have en Avance af 50 Øre pr. 100 kg, og hvis Verdensmarkedets Pris umuliggjorde dette, skulde Staten dække Importørerne. Til dette Formaal fik Indenrigsministeren Finansudvalgenes Bemyndigelse til at anvende 1 Mill. Kr. af Skibsfartens Bidrag (L. $\frac{19}{3}$ 1916). Der nedsattes et Slags Nævn af Repræsentanter for Ministeren og Importørerne til at ordne de herhenhørende Spørgs-

maal. Der har dog ikke hidtil været Brug for noget Stats-tilskud, selv om det nogle Gange har set ud hertil. En Lettelse i saa Henseende opnaaedes ved, at Indm. ^{15/5} 1916 indkaldte Kontrakter m. v. vedrørende Majs og Oliekager, hvorhos de til Papirerne svarende Varepartier ikke maatte afhændes til Udlandet. Herved opnaaedes, at betydelige Partier kom Loco-Markedet til Gode¹⁾. Jævnside med disse Foranstaltninger er gaaet Overvejelser over yderligere Støtte til Svineproducenterne, men en Ordning heraf vil formentlig først foreligge sammen med Kornplanen for næste Aar. Det skal endnu paa dette Sted²⁾ omtales, at for bl. a. at søge Tilførslen af Foderstoffer fra England lettet afrejste i Maj Maaned Landstingsmand Sonne og Forstander Madsen-Mygdal til London for paa det danske Landbrugs Vegne direkte at forhandle med den engelske Regering herom.

Klagerne over for ringe Tilførsel af Svin til Hovedstaden har holdt sig ret uforandret. Ved et Møde, Høkerforeningen afholdt ^{28/4} vedtoges en Resolution³⁾, hvori det paalagdes Foreningens Bestyrelse at henvende sig til Ministeriet med Krav om, at Repræsentanter for Forhandlerne deltog i Afgørelsen af, hvor stor Tilførselen til Kjøbenhavn skulde være. Samtidig ønskede man Forbudet af ^{8/1} 1916 mod Anvendelse af Grisehoveder til Sylte og Fars ophævet, idet Hovederne nu hensaltedes. Dette opnaaedes ved Indm. Bkg. ^{20/5} 1916. Derimod synes Flæskeforsyningen stadig vanskelig⁴⁾. Det skal i denne Sammenhæng anføres, at der ^{18/4} 1916 udsendtes Meddelelse fra det engelske Udenrigsministerium om, at der var truffet en Overenskomst mellem den engelske Regering og de amerikanske Kød-pakkere om Udførsel af Slagteriprodukter fra U. S. A. til neutrale Lande i Europa, hvorved den engelske Regering opnaaede Kontrol med hele denne Eksport. Som tidligere omtalt

¹⁾ Berl. Tid. ^{26/5} 1916.

²⁾ Naar det S. 81 meddeles, at der er givet Udførselstilladelse til Norge for 8 000 t Maltbyg, er dette ikke rigtigt; der var vel Tale herom, men Sagen døde hen. For de S. 84 omtalte 5 000 t Kartofler, der udførtes til Norge, har vi endnu intet faaet, men har en Gentjeneste til gode (Indenrigsmin. i Folketinget 19^{15/16}, Sp. 4868).

³⁾ Berl. Tid. ^{28/4} 1916.

⁴⁾ Jfr. et meget gemytligt Avertissement i Berl. Tid. ^{27/5} 1916 fra Gross. Claus Hansen.

maatte af det til Danmark i Efteraaret 1915 bestemte amerikanske Flæsk en Del oplægges i England, en Del i Københavns Frihavn, uden at det lykkedes at faa mere end lidt af det frigivet (S. 84). Priserne paa det amerikanske Flæsk var imidlertid blevne saa høje, at Indførselen alene af den Grund maatte gaa i Staa. Iøvrigt har Flæskepriserne i England været nedadgaaende og undertiden under den danske Maximalpris¹⁾; dog vedtog Andelsslagterierne ²¹/₈ 1916 en Resolution om, at Prisen paa Hjemmemarkedet skulde ansættes i Overensstemmelse med den engelske Pris, og at altsaa Maximalprisen skulde ophæves. Medens dette Forlangende naturligvis under en opadgaaende og højere engelsk Pris vilde være til Fordel for de danske Svineproducenter, maatte det i modsat Fald kunne være alvorligt nok under de høje Foderstofpriser. Det er da heller ikke sket Fyldest. Bestræbelserne er derimod gaaet ud paa at billiggøre Foderstofferne ved Maximalpris paa Majs (jfr. ovenfor), ligesom andre Foranstaltninger i denne Retning som foran nævnt er under Overvejelse. Det skal tilføjes, at paa det Delegeretmøde, hvor Slagterierne vedtog den nævnte Resolution²⁾, vedtoges ogsaa meget strenge Bestemmelser for Overtrædelser af Eksportreguleringen.

Som det fremgaar af Tabel X har Kreaturpriserne i denne Periode været i overordentlig stærk Stigning paa Grund af Udførselen til det højtliggende tyske Marked. Den sædvanlige Oversigt over Tilførslerne af voksent Kvæg og af Kalve til Københavns Kvægtorv samt til Odense, Aalborg, Kolding og Esbjerg Markeder ser for denne Periode saaledes ud:

	1914	1915	1916	
			Ialt	pr. Uge
Februar	23 200	27 000	47 500	11 900
Marts	25 000	26 400	54 800	11 000
April	28 300	23 500	25 400	6 400
Maj	25 500	22 900	35 900	7 200

Da Udførselen stadig (jfr. S. 85) omfattede et stort Antal Kælvekøer, der formentlig paa Grund af store Nedslagninger i Tyskland og Østerrig dér var stærkt efter-

¹⁾ Rigsdagstidende 1915/16, Folketinget Sp. 3595.

²⁾ Berl. Tid. ²²/₈ 1916.

spurgte, udstedte Justitsministeriet 18/s 1916 Forbud mod Udførsel af drægtige Køer og Kvier, hvorhos Udførselen af Køer og Kvier i det hele kun maatte foregaa over et Antal nærmere betegnede Byer, hvor Veterinærpolitiet kunde føre den fornødne Kontrol. Samme Dag udstedte Landbrugsministeriet Bkg. om, at de i Henhold til Bkg 9/10 1915 meddelte Autorisationer til Udførsel af Kød og Slagteaffald, indskrænkedes forsaavidt angik Slagtningen af Hornkvæg, saaledes at Udførsel af Kød m. v. af drægtige Køer og Kvier skulde være forbudt¹⁾. Begge Bkg. traadte i Kraft 22/s 1916, og deres Virkning paa Udførselen ses meget tydeligt af ovenstaaende Tabel. Tilførslen til Kjøbenhavns Kvægtorv, der i de første 3 Uger af Marts ugentlig havde udgjort ca. 6 000 Stkr. voksent Kvæg og Kalve, faldt i de sidste Uger til 2 100 à 2 400 Stkr. Disse Bestemmelser var utvivlsomt stærkt paakrævede af Hensyn til Bevarelsen af vor Hornkvægbestand; det oplyses saaledes²⁾, at Procenttallet for nedslagtede drægtige Køer og Kvier enkelte Uger har været oppe paa over 20 0/0. Paa den anden Side kan det efter Resultaterne af Kreaturtællingen i Februar 1916³⁾ siges, at der endnu ikke var sket nogen Skade, idet Antallet af Kalve og Kvier under 1 Aar var vokset noget, medens det især var Malkekøerne, der var gaaet ned i Antal. Men forsaavidt der har fundet en fornuftig Udvalgelse Sted, vil en saadan Udrensning kunne have været ganske gavnlige. Det skal i denne Sammenhæng endvidere meddeles⁴⁾, at der i Marts Maaned organiseredes et særligt Kreaturimport-Kontor i Berlin, hvorigennem Indførselen til Tyskland og Østerrig skulde foregaa med Benyttelse af særligt udpegede Eksportører her og i Nabolandene. Som Tabel X viser, var det dog kun delvis og kun rent forbigaaende, at Kreaturpriserne blev trykkede nogle Øre ned pr. kg. De stigende Priser i Forbindelse med de stadigt mindre Mængder, Hjemmemarkedet kunde aftage til saa høj Betaling, maatte efterhaanden skabe en „Kødnød“ af ret alvorlig Art⁵⁾. Ligesom tidligere var det nu ogsaa dem,

¹⁾ Jfr. ogsaa Landbrugsmin. Instruks af 18/s 1916 til Veterinærpolitiet.

²⁾ Berl. Tid. 20/s 1916.

³⁾ Stat. Efterretn., Nr. 5, 1916.

⁴⁾ Berl. Tid. 21/s 1916.

⁵⁾ En begyndende Eksport af Hestekød blev under de vanskelige Forhold standset, jfr. Landbrugsmin. Bkg. 17/s 1916.

der rent erhvervsmæssigt led under Nødtilstanden, nemlig Slagterne, der klagede højest; naturligvis var det ogsaa alvorligt nok for dem; mange har paa Grund af Mangel paa Varer maattet lukke deres Forretninger og for andre er Omsætningen stærkt formindsket¹⁾. I et Andragende til Regeringen af ²⁸/₆ 1916 foreslaar de kjøbenhavnske Slagtere, at en forholdsmæssig Del af Produktionen forbeholdes Hjemmemarkedet, medens Resten frigives til Eksport. Der maatte da samtidigt blive Tale om en vis Regulering af Prisen. Det er utvivlsomt, at Spørgsmaalet efterhaanden føles stærkere og stærkere af Forbrugerne, af hvilke stadigt flere tvinges bort fra Forbruget af Kød. Men herved øges Flæskekonsumtionen (under normale Forhold bruges 5—7 % af Flæskeproduktionen herhjemme, i Begyndelsen af Juni angives Tallet til 37 %²⁾), hvorved jo ogsaa det til Eksport disponible Kvantum forringedes, saaledes at den normale Forsyning af det engelske Marked vanskeliggøres. Den hele indviklede Sag var til Forhandling paa nogle større Møder i Indenrigsministeriet, hvoraf det sidste afholdtes ¹⁷/₆. En Ordning af Spørgsmaalet kan ventes. — Det skal paa dette Sted endnu meddeles, at for at lette Landmændene i Bedømmelse af Noteringerne, har Københavns Kvægtorvs Noteringsudvalg efterkommet en Anmodning fra De samv. sjællandske Landboforeninger ved fra ¹/₆ 1916 at offentliggøre Priser ogsaa efter levende Vægt paa 1. og 2. Kl. Eksportkvæg.

Endvidere skal omtales Reguleringen af forskellige andre Varer. For yderligere at værne Beholdningerne af Sukker forbødes det ved Indm. Bkg. ¹⁹/₆ 1916 under nogen som helst Form at anvende Sukker til Fodring, og ved Justitsmin. Bkg. ¹⁰/₆ 1916 forbødes det, for at forhindre Omgaaelse af Sukkerudførselsforbudet, at udføre Sukkervarer m. v. (jfr. S. 305). Endvidere førtes gennem Foraaret en Række Forhandlinger, hvis Formaal var at skaffe Roedyrkerne en saadan Betaling for Roerne, at det ikke bedre kunde betale sig for dem at dyrke andre Afgrøder, hvorved jo Sukkerarealet og siden Sukkerproduktionen vilde blive formindsket. Disse Forhandlinger førte

¹⁾ Berl. Tid. ¹/₄ 1916.

²⁾ Berl. Tid. ⁹/₆ 1916.

til, at De danske Sukkerfabrikker ¹⁸/₈ 1916 forhøjede Engros-Prisen med 5 Øre pr. kg til ¹⁵/₈ 1916, hvorefter Forhøjelsen reduceres til 4 Øre (denne Ordning for at modvirke Spekulation i de forhaandenværende Lagre). Denne Forhøjelse skulde komme Sukkerroedyrkerne tilgode, idet deres Høst 1916 skulde betales med en Prisforhøjelse, beregnet efter 6 Øre pr. kg Sukker, saaledes at Dyrkerne til Efteraaret skal have 107 Øre pr. Centner Roer under Forudsætning af, at mindst det nu med De danske Sukkerfabrikker kontraherede Areal tilsaaes¹⁾. Foruden de løbende Kontrakter tilbødes iaar Kontrakter om 1-Aars Roedyrkning til fast Pris 107 Øre pr. Centner uden Del i Tantiømen. Samtidig ophævedes Forbudet mod visse langvarige Kontrakter (S. 97) forsaavidt angaar Leverance af Sukkerroer til Fremstilling af Sukker. — Den ²²/₂ 1916 udstedtes Forbud mod Udførsel af Hvidkaal i Tiden indtil ¹/₈ 1916, ²³/₂ suppleret med et Forbud mod Tørring og Konservering for at hele den forhaandenværende Mængde skulde komme frem. Priserne er dog stadigt stigende (Tabel XI). — Den ¹⁷/₈ 1916 forbødes endvidere Udførselen af Fjerkræ i levende og slagtet Tilstand. — Den ⁸/₄ 1916 indskrænkedes Udførselen af Æg til at maatte finde Sted gennem de af Landbrugsministeriet godkendte Eksportvirksomheder²⁾, saaledes at Hjemmeforbrugets Tarv behørigt iagttages, og til Supplering heraf forbødes ¹⁰/₈ 1916 Udførselen af tørrede og flydende Æggeblommer og Æggehvider. — Disse Udførselsforbud har angaaet Varer, der fremstilles herhjemme, medens et Par af Periodens andre Forbud gælder Fornødenheder, hvis Tilførsel til og Forbliven her i Landet det gjaldt at sikre. Dette gælder saaledes Kaffe. Da Tilførslerne heraf — bl. a. paa Grund af forskellige Klausulbrud (jfr. Afsnittet om Handel og Samfærdsel) — mødte

¹⁾ Ved senere Forhandlinger gik Fabrikkerne dog ind paa ogsaa at betale de 107 Øre for et formindsket Areal, hvis Formindskelsen skyldtes Umuligheden af at faa den fornødne Arbejdskraft (Pol. ⁵/₄ og ⁹/₄ 1916). — For at Fabrikken „Vestsjælland“ kunde byde sine Dyrkere, samme Fordele som de danske Sukkerfabrikker og vedligeholde Omfanget af sin Produktion, ydedes der den et Statslaan paa højst 234 000 Kr. (Pol. ²⁴/₈ 1916).

²⁾ Der oprettedes ligesom for Smør og Ost et særligt Eksportkontor for Æg.

betydelige Vanskeligheder i England, udstedtes ²⁵/₂ 1916 Udførselsforbud mod Kaffe, ⁹/₅ suppleret med Udførselsforbud mod Cikorierødder, Cikoriemel og fabrikeret Cikorie. Der har dog stadig været store Vanskeligheder, idet England har standset de for os bestemte Ladninger. Endvidere udstedtes ¹⁷/₈ 1916 Forbud mod Udførsel af Chokolade og Kakao og af Peber (jfr. i det hele Listen over Udførselsforbud S. 304). — En anden Vare, der i denne Periode har voldet ikke ringe Vanskelighed, er Soda. Da nemlig ligeledes Tilførslen af denne Vare var meget sparsom, skruedes Detailpriserne op til omkring 50 Øre pr. kg, skønt Engros-Prisen stadigt havde været nede paa 12—13 Kr. pr. 100 kg. Ved Indm. Bkg. ¹⁵/₅ 1916 fastsattes derefter Maximalpris paa Soda til 15 Kr. pr. 100 kg fra Fabrik til Grossist, 17 Kr. for Salg til Detaillist og 20 Øre pr. kg i Detailhandelen.

Den sædvanlige Tabel over Priserne paa Huder og Skind meddeles nedenstaaende:

	²² / ₇ 1914	³⁰ / ₈ 1915	⁶ / ₈ 1916	³ / ₄ 1916	¹ / ₅ 1916	⁵ / ₆ 1916
Ved Th. Hansens Eftfl., Slagelse:						
Kohuder med Horn Øre pr. kg	94	155	100	110	120	140
Fede- skind { 4—8 kg —	126	280	160	180	180	220
{ 8—11 - —	120	180	136	140	140	190
{ 11—14 - —	110	130	110	114	120	160
Spædekalkeskind Kr. pr. Stk.	4,00	12,00	6,75	6,75	7,00	8,00
Ved M. J. Ballins Sønner, Vejle:						
Røde jyske Spædes. Kr. pr. Stk.	—	10,00	6,50	6,75	7,00	7,25
Brogede — — —	—	5,50	6,50	6,75	7,00	7,25

Der har saaledes i denne Periode været en ikke ringe Stigning paa Læderindustriens Raavarer, og Skotøjet er da ogsaa i Henhold til den trufne Overenskomst (S. 90) blevet forhøjet fra 15. Maj med 10 à 15 ⁰/_o.¹⁾

I denne Periode er endnu en Livsfornødenhed bleven Genstand for Regulering, nemlig Beboelseslejligheder. Den ²²/₈ 1916 udsendte Kjøbenhavns Grundejerforening

¹⁾ Berl. Tid. ²¹/₂ 1916.

Meddelelse om, „at en Prisforhøjelse ogsaa for Huslejens Vedkommende er absolut nødvendig“, hvilken Meddelelse gav Kjøbenhavns Prisreguleringskommission Anledning til at anmode Indenrigsministeriet om at træffe Foranstaltninger til Forebyggelse af den planlagte almindelige Lejeforhøjelse¹⁾, hvilken Anmodning Indenrigsministeren efterkom ved ¹¹/₄ at fremlægge det Forslag, der blev til Lov om Fastsættelse af Husleje af ⁹/₆ 1916. Iflg. denne Lov kan Kommunalbestyrelserne nedsætte Nævn til at varetage, at Huslejen ikke forhøjes urimeligt. For disse Nævn kan Lejere af større Beboelseslejligheder (i Hovedstaden til en Lejeværdi af over 400 Kr., i Købstæder med over 20 000 Indb. over 300 og i mindre Byer og paa Landet til Lejeværdi af over 200 Kr.) indanke Spørgsmaal om Forhøjelse af Huslejen, medens de Husejere, der ønsker at forhøje Lejen af mindre Lejligheder, maa give Nævnet Meddelelse derom. Nævnet afgør i alle Tilfælde om og i hvilket Omfang Forhøjelsen kan finde Sted. Naar Husejerne mente at kunne skride til en Forhøjelse af Huslejen — Spørgsmaalet var særligt brændende i Hovedstaden — laa det i første Række i, at der her hersker Boligmangel. Materialernes Kostbarhed og de vanskelige Belaaningsforhold, der har hersket gennem flere Aar²⁾, har ganske standset Byggeriet, som Bankerne tidligere havde bundet for mange Penge i, som de nu var interesserede i at faa frugtbargjort. Ved April Flyttedag 1916 var af Kjøbenhavns 141 000 Lejligheder kun de 400 ledige og paa Frederiksberg var der 14 ledige Lejligheder af ca. 27 000. Det maatte derfor være nødvendigt, næst efter at skærme særligt den mindre bemidlede Befolkning mod at blive udnyttede paa Grund af denne Nødstilstand, ogsaa positivt at søge Boligmangelen fjernet. Dette vil ske dels ved billigt Salg af Kommunens Byggegrunde, dels ved Skattelempelser for kommunale Ejendomsskatter og ved Statshjælp (jfr. Forslag til Lov i denne Henseende af ¹⁷/₆ 1916. Forslaget er endnu ikke vedtaget).

¹⁾ Rigsdagstidende 19¹⁵/₁₆, Tillæg A, Sp. 4711.

²⁾ Det maa dog tilføjes, at de lave Obligationskurser, der har gjort Kreditforeningslaanene saa dyre, i de sidste Maaneder næsten helt har rettet sig op til det normale Niveau.

Med Hensyn til de almindelige Prisregulerings-¹⁾ og Dyrtidsforanstaltninger skal det, næst en Henvisning til S. 266 angaaende Benyttelse af Loven af ²²/₁₂ 1915, anføres, at efter at Husmandsrepræsentanterne var udtraadt af Landbrugsraadet, tilsendte Indenrigsministeriet ²⁵/₂ 1916 Raadet Meddelelse om, at man ansaa dets Hverv som bortfaldet, medens Ministeriet stadig ønskede at forhandle med Landbrugets Organisationer angaaende de Spørgsmaal, der i denne Sammenhæng kan komme i Betragtning. Nogen endelig Form for Landbrugets Repræsentation ved saadanne Forhandlinger synes, trods en Række Overvejelser, endnu ikke at være fastslaaet. De personlige og udenrigspolitiske Omstændigheder, der gjorde sig gældende ved Raadets Ophævelse, skal iøvrigt ikke gøres til nærmere Omtale indenfor denne Oversigts Rammer. — Efter at Grosserer C. Hage var udnævnt til fung. Finansminister, konstitueredes Overformynder M. P. Friis ²⁰/₃ 1916 som Prisreguleringskommissionens Formand. Den ¹⁹/₆ 1916 udstedte Indenrigsministeriet Forbud mod Oplagring her i Landet af Varer, for hvilke der var udstedt Udførselsforbud m. v., for udenlandsk Regning eller iøvrigt under saadanne Forhold, at Varerne undrages det indenlandske Forbrug. Et tilsvarende Forbud for danske Kornvarer og Foderstoffer har været i Kraft siden ¹⁵/₇ 1915.

Endelig skal der for Detailprisernes Vedkommende henvises til Tabel XI. For de Varer, hvor ikke Aarstidens Indflydelse gør sig gældende i modsat Retning eller hvor Maximalprisen hindrer det, er der i de fleste Tilfælde en stadig og jævn Prisstigning at konstatere. En enkelt Vare, nemlig Øl, skal paa Grund af sin særlige Stilling som statskontrolleret omtales lidt nærmere. Den ¹/₆ 1912 afgav Carlsbergbryggerierne og De forenede Bryggerier en Erklæring til Finansministeriet om, at de under Forudsætning af, at Ølskatten ikke blev mere end $9\frac{1}{2}$ Kr. pr. hl, ikke vilde forhøje det skattepligtige Øl før ¹/₁₀ 1917 med mere, end der svarede til 1 Øre pr. Halvflaske. Under de nuværende Forhold havde Bryggerierne, navnlig de smaa, betydelige Vanskeligheder ved Raamaterialernes Stigning

¹⁾ Jfr. Samling af Bkg. i Henh. til Lov ⁷/₆ 1914 om Prisregulering, udg. af Indenrigsministeriet, Maj 1916.

Tabel XI. Detailpriserne for nogle vigtigere Varer.
(Efter Statistiske Efterretninger).

Hovedstaden (Detailpris i Øre)	En- hed	Juli 1914	Febr. 1916	Marts 1916	April 1916	Maj 1916
Rugbrød, ublandet Rug	4 kg	60	89	89	89	89
Sigtebrød	kg	26	39	39	39	39
Franskbrød	—	35	46	46	46	48
Flormel, bedste danske	—	—	37	37	37	37
Byggryn, danske	—	27	44	44	44	45
Havregryn, danske, i Pakker...	—	38	73	73	73	73
Boghvedegryn	—	42	—	—	—	98
Semoulegryn	—	38	52	53	53	53
Kartoffelmel	—	—	72	76	79	79
Risengryn, ord., hele Ris	—	64	63	63	64	64
Rismel	—	—	51	53	54	55
Sagogryn, Tapioca, alm.	—	40	66	68	73	75
Flækkeærter	—	—	82	82	82	82
Hugget Melis Nr. 1	—	44	47	47	52	52
Farin, lyst, Nr. 1	—	34	36	36	41	41
Kaffe, Santosblanding (billigste).	—	230	228	240	240	243
The, alm. Kongo (billigst)	—	400	433	433	438	441
Svedsker med Sten	—	103	148	155	153	153
Hvidtøl, prima	¹ / ₁ Fl.	11	10 ¹⁾	10	10	10
Bajersk Øl	¹ / ₂ Fl.	13	13	13	13	15
Smør, lurmærket, højeste Pris..	kg	237	305	320	310	295
Margarine (animalsk), højeste Pris	—	142	176	182	182	182
Vegetabilmargarine	—	122	150	156	156	156
Ost, skummetmælks, højeste Pris	—	—	134	135	130	138
Æg, nylagte, danske (16 lbs)..	Snes	145	254	248	275	243
Sød Mælk	Liter	19	24	24	24	24
Oksekød (Forkød), højst	kg	120	206	256	293	294
Kalvekød (Forkød), højst	—	150	211	243	276	287
Hestekød, højst	—	—	186	189	211	213
Fersk Svinebov	—	115	120	120	120	120
Mørbrad	—	215	291	274	301	324
Røget, benløs Skinke	—	205	235	235	236	237
Svinelever	—	—	90	90	90	90
Svinefedt, krydret dansk	—	130	200	200	200	200
Ferske Sild, middelstore	Snes	113	154	141	165	151
Torsk, middelstore	kg	—	96	90	95	79
Rødspætter, middelstore	—	145	161	158	157	144
Klipfisk, afnakket, Nr. 1	—	75	122	122	123	124
Hvidkaal, middelstort Hoved ..	Snes	—	30	36	44	53
Gulerødder	kg	—	14	15	16	21
Kartofler i mindre Partier	—	—	10	9	9	10
Køkkensalt, alm.	—	10	11	11	12	12
Brun Sæbe, prima	—	—	49	49	50	50
Petroleum, Water White	Liter	18	20	20	20	20
Skotske Nøddekul	hl	180	420	460	495	575
Knuste Gasværkskoks	—	135	285	285	335 ²⁾	395

¹⁾ Nr. 1 for denne og følgende Priser.

²⁾ Denne og følgende Notering er fra private Handlende.

m. v., og man androg derfor Regeringen om en Prisforhøjelse, der efter nærmere Forhandlinger (bl. a. med Finansudvalgene af Hensyn til Udbyttet af Ølskatten) sattes til 2 Øre pr. Halvflaske skattepligtigt og 1 Øre pr. Helflaske skattefrit Øl. For at opnaa den ønskede Forhøjelse paa det skattepligtige Øl, gik Bryggerierne ind paa at holde Forhøjelsen paa det skattefrie saa lavt som sket, idet Prisreguleringskommissionen ikke gerne saa Prisen stige paa denne Fornødenhed, om hvis Pris Bryggerierne iøvrigt ikke havde nogen Forpligtelse¹⁾. Et Moment, der fremhævedes fra Bryggeriernes Side i den hele Forhandling, var Forbudet mod Anvendelse af dansk Byg til skattepligtigt Øl og de Merudgifter, dette Forbud havde medført (jfr. ovenfor S. 289). Prisstigningen traadte i Kraft ^{29/4} 1916. Det skal sluttelig nævnes, at der har fundet Overvejelser Sted om en mulig Udførsel af Øl til Tyskland, mod at vi til Gengæld skulde have Kul. — Det kan iøvrigt anføres, at en Række Fornødenheder, der ikke opføres i Tabellen, har været Genstand for Prisforhøjelse, saaledes som allerede omtalt Gas; endvidere er Vaskeripriserne stærkt forhøjede, Møbelpriserne (nu 35 0/0 mere end før Krigens Udbrud), Vin og Brændevin, Vand til Næringsbrug, Skorstensfejning, Tandlæger, Papir osv. osv.

Landbruget.

En Række af de Spørgsmaal, der angaar Landbruget og dets Produkter, er allerede omtalt i Afsnittet: Prisregulering og Priser, hvortil der derfor henvises. Her skal endnu omtales følgende Forhold: Den ^{29/2} 1916 udsendte De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift en Misbilligelse af det Eftersalg, Foreningernes Hestesalgsudvalg havde foretaget, hvorefter Udvalget opløstes og Exporten i det hele gaves fri, saaledes at alle og enhver kunde sælge til den tyske Opkøberkommission. Det er meddelt²⁾, at

¹⁾ Jfr. en detailleret Redegørelse for Raaprodukternes Prisstigning m. v. i Berl. Tid. ^{29/4} 1916.

²⁾ Pol. ^{29/4} 1916.

der indtil Udgangen af April var opkøbt Halvdelen af de 10 000 Valakker, for hvilke der var givet Udførselstilladelse. Positionskrigen har aabenbart stærkt formindsket Centralmagternes Behov for Heste.

Angaaende Forsyningen med Kunstgødning sluttedes der en Overenskomst mellem Det danske Gødningskompagni og Prisreguleringskommissionen, hvorefter Kompagniet leverer Chilesalpeter til $32\frac{3}{4}$ Kr. pr. 100 kg og Superfosfat til en fast Produktionsavance¹⁾). Dansk Andels-Gødningsforretning har dog stadig fortsat sin Agitation, hvorfor Kunstgødningsforhandlere paa Øerne ^{20/6} 1916 dannede en Forening for „under de nuværende vanskelige Forhold ved fælles Optræden fremdeles at gøre Købmændene leverings- og konkurrencedygtige“.

Da der var udbrudt Mund- og Klovsyge i videre Kredse i Jylland forbød Landbrugsministeriet ved Bkg. ^{4/4} 1916 Overførsel af klovbærende Dyr fra Jylland til Øerne, dog med visse Lempelser for Tilførslen til Kjøbenhavn, hvilket Forbud ophævedes ^{12/5} 1916, medens Forbudet af ^{7/4} 1915 mod Overførsel fra Øerne til Jylland samt to mindre Forbud ophævedes ved Bkg. ^{27/5} 1916. Det skal i denne Sammenhæng endvidere nævnes, at iflg. Landbrugsmin. Bkg. ^{27/4} 1916 maa Dyrskuer for klovbærende Dyr i 1916 kun afholdes med Tilladelse fra Veterinærphysikus.

Spørgsmaalet om den fornødne Arbejdskraft til Landbruget har krævet en Række Overvejelser og Foranstaltninger, der dels har gaaet ud paa at skaffe saa mange fremmede Roearbejdere hertil som efter Omstændighederne muligt, dels paa at erstatte de manglende fremmede og de til Sikringsstyrken indkaldte danske Arbejdere paa forskellig Maade. Landsudvalget for Anskaffelse af fremmed Arbejdskraft har udfoldet store Anstrengelser for i de østerrigske Interneringslejre at hverve saa mange polske Arbejdere som muligt, men efter de Meddelelser, Hofjægermester Tesdorpf fra Tid til anden udsender, synes Hvervningen i hvert Fald at gaa langsomt, og det synes tvivlsomt, at det fornødne Antal fremmede Arbejdere rettidigt kan naa hertil. Under disse Forhold udsendte Ar-

¹⁾ Berl. Tid. ^{26/2} 1916.

bejdanvisningsdirektøren allerede i Februar Maaned Opfordring til Arbejdsanvisningskontorerne om at yde deres Medvirkning til, at der træffes Aftale mellem Roedyrkere og Arbejdere angaaende Roearbejde i Sommeren 1916. Udvalget angaaende Tilvejebringelse af dansk Arbejdskraft til Landbruget, som $7/4$ 1915 nedsattes af Indenrigsministeren, har ogsaa genoptaget sin Virksomhed¹⁾, og Arbejdsanvisningsdirektøren, der er Udvalgets Formand, har paany paalagt Kontorerne, eventuelt ved særlig Medhjælp, at søge at formaa danske Arbejdere i større Omfang end hidtil til at paatage sig Pasning af Roer. Endvidere vil man søge at anbringe unge, arbejdsledige Personer hos Roedyrkerne, henstille til Krigsministeriet at give Tilladelse til, at Sikringsstyrkens Mandskab i saa stor Udstrækning som muligt tager Del i Roearbejdet²⁾ samt søge udvirket, at Skolebørnene faar Lejlighed til at gaa paa Roepasning. Dette sidste Punkt imødekom Undervisningsministeriet ved Cirk. $9/6$ 1916 til Skoledirektionerne udenfor Kjøbenhavn, idet Cirkulæret i Forbindelse med Cirk. $1/3$ 1916 om Adgang til en nærmere begrænset Fritagelse for Skolegang for Børn i ældste Klasse af Hensyn til Roearbejdet tillader, at der eventuelt gives hele Klassen fri i det paagældende Tidsrum. Om Arbejdet med Rodfrugtmarkerne i det hele taget udsendte Landbrugsudvalget $8/4$ 1916 en længere Vejledning.

Endelig skal det nævnes, at for at opnaa en lignende sikrere Form for Tilførsel af Foderstoffer m. v., som Industrien har for sine Tilførsler, afrejste Landstingsmand Sonne og Forstander Madsen-Mygdal i Begyndelsen af Maj til England for at forhandle om en Ordning med den engelske Regering. — Ligesom i Fjor har Det statistiske Departement planlagt Udsendelse af „Høstudsigter“. De Oplysninger, der er udsendte³⁾ pr. $15/6$ 1916 lover godt for Sædafgrøderne, mindre godt for Roerne paa Grund af Forsommerens megen Kulde og Regn.

¹⁾ Berl. Tid. $19/6$ 1916. En Redegørelse for Udvalgets Virksomhed indtil Marts 1916 findes i Rigsdagstidende $19^{15}/16$, Tillæg B, Sp. 2318.

²⁾ Jfr. Ugeskrift for Landmænd 1916, S. 303.

³⁾ Statistiske Efterretninger, Nr. 9.

Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet.

Som det fremgaar af Tabel XII var Arbejdsløsheden ved Udgangen af Marts gaaet ned til 8.8 mod 12.8 i 1915. I Marts 1914 var Procenten ogsaa 8.8, men Fordelingen mellem Fagene viser dog en karakteristisk Forskydning, jfr. følgende Oversigt:

	Arbejdsløshedsprocent i Marts	
	1916	1914
Bygnings- og Møbelindustri...	21.6	11.2
Arbejds mænd	14.0	16.2
Fabrikfag m. v.	2.6	4.1
Tilsammen...	8.8	8.8

Det vil ses, at Byggeindustrien m. v. — paa Grund af Materialernes høje Pris — stadig virker under vanskelige Forhold, medens Industrien viser en langt stærkere Beskæftigelsesgrad nu end for to Aar siden. Naturligvis maa Indkaldelserne til Sikringsstyrken medvirke til at sætte Arbejdsløsheden ned blandt de ikke-indkaldte Arbejdere, men Tallene giver dog sikkert Udtryk for den gode Tilstand, hvorunder

Tabel XII. Arbejdsløsheden blandt de organiserede Arbejdere.

	December ¹⁾		Januar		Februar		Marts		
	Antal Medl.	Arbløsheds %	Antal Medl.	Arbløsheds %	Antal Medl.	Arbløsheds %	Antal Medl.	Arbløsheds %	
Bygnings- og Møbelindustri	1916	26 200	27.9	24 500	25.8	24 000	26.8	25 400	21.8
	1915	24 500	36.5	25 000	37.0	25 300	38.8	25 400	29.5
Arbejds mænd ..	1916	33 200	16.4	32 700	16.8	32 100	17.7	34 600	14.0
	1915	33 000	18.4	34 400	27.1	34 500	21.0	35 200	18.2
Fabrikfag m. v.	1916	74 400	4.2	81 000	3.8	78 800	5.0	81 900	2.8
	1915	67 700	7.5	68 400	5.8	69 400	4.9	69 900	3.9
Tilsammen ..	1916	133 800	11.9	138 200	10.5	134 900	11.9	141 900	8.8
	1915	125 200	16.1	127 800	17.5	129 200	15.8	130 500	12.8

¹⁾ 1915 og 1914.

Tabel XIII. Arbejdsløsheden i enkelte Fag.

	Talte Med- lemmer	Arbejdsløshedsprocent				
		21/3 1916	21/3 1916	21/2 1916	20/3 1915	24/10 1914
Bageri- og Konditorarb.	2 913	6.1	9.1	9.6	9.0	11.8
Bryggeriarbejdere	4 036	1.1	1.7	1.9	1.4	2.9
Slakteriarbejdere	3 410	2.9	5.0	4.2	0.7	3.8
Tobaksarbejdere	6 531	2.9	1.4	2.7	10.1	9.9
Tekstilarbejdere	7 074	0.9	1.3	1.7	8.8	12.9
Skrædere	5 429	3.3	6.9	2.9	4.2	15.9
Skotøjsarbejdere	3 232	1.2	4.0	1.9	1.6	3.2
Murere	6 408	50.7	—	59.4	14.4	4.9
Hustømrere	4 758	12.1	19.4	33.3	13.2	2.3
Snedkere	7 228	6.3	9.5	22.3	14.6	13.5
Malere	4 428	22.1	49.1	38.5	9.1	20.0
Sadelmagere og Tapets.	1 340	6.4	14.2	0.7	6.5	19.2
Træindustriarbejdere	2 865	3.1	3.4	8.6	8.4	10.1
Blikkenslagere	1 159	7.0	2.6	16.6	3.9	4.6
Smiede og Maskinarbejd.	15 100	1.9	1.7	1.9	5.1	5.9
Formere	1 570	0.8	1.7	5.7	9.2	13.5
Elektrikere	1 602	7.8	3.7	10.3	0.5	7.2
Papirindustriarbejdere	1 248	0.5	0.2	0.6	1.6	2.2
Bogbindere	1 295	1.7	2.9	7.2	24.9	34.2
Typografer	3 902	1.7	3.5	7.9	10.9	13.4
Sømænd	—	—	—	—	0.0	10.9
Søfyrbødere	2 200	0.0	0.0	0.0	0.0	9.4
Jord- og Betonarbejdere	3 300	37.9	30.2	38.9	21.0	4.0
Fabrikarbejdere	1 400	13.3	4.7	3.1	3.2	2.8
Havnearbejdere	2 300	26.0	26.9	57.0	76.2	73.7

Industrien for Tiden arbejder. Naturligvis er Vanskelighederne ogsaa store — først hele Kulspørgsmaalet — men desuden de stadige Vanskeligheder med Raastoffilførselen¹⁾, der som sædvanlig skal blive nærmere omtalt i næste Afsnit.

¹⁾ Offentligheden fik en klar Fornemmelse af disse Vanskeligheder ved Sodafabrikationen, hvor hele Virksomheden overgangsvis har maattet indstilles af Mangel paa Raastof.

Iøvrigt har Arbejdsmarkedet været præget af de fortsatte Forhandlinger om de 600 udløbende Overenskomster. Tre Lock-outvarsler, som dog alle tilbagekaldtes før de var iværksatte, og en Mængde Strike-Varsler, hvoraf kun enkelte kom til Udførelse (den alvorligste var den 8 Ugers Murarbejdsmandsstrike i Hovedstaden, hvorved al Byggevirksomhed lammedes) er disse Forhandlingers krigerske Udslag. Der var utvivlsomt den bedste Vilje paa begge Sider til at naa til Forstaaelse under de forhaandenværende Forhold: dels Situationen udådt, dels Industriens og dermed Arbejdernes gode Beskæftigelse, Dyrtiden m.v.: en Fredsvilje, der paa det bedste støttedes af Forligsmandens utrættelige Virksomhed. De samvirkende Fagforbunds Formand¹⁾ har opgjort den opnaaede Merindtægt for de 80 000 Arbejdere, hvis Overenskomster var til Fornyelse, til 12 Mill. Kr., hvilket vel svarer til en Forhøjelse paa 10 à 15 0/0, hvori der i en Række Tilfælde er inkluderet Dyrtidshjælp. En Gennemgang af de enkelte Overenskomster viser dog naturligvis store Forskelligheder. Men de er ens paa eet Punkt: nemlig Overenskomstperiodens Længde, der er 2 Aar. I Foraaret 1918 kommer altsaa samtlige Overenskomster til Udløb og deres Fornyelse til Forhandling²⁾.

Handel (herunder Udførselsforbud) og Samfærdsel.

I den her behandlede Periode er der udstedt følgende nye Udførselsforbud:

Kunsthonning og Marmelade ^{23/2} 1916.

Alle ikke tidligere forbudte Fedtstoffer med Undtagelse af kosmetiske Artikler, Sildeolie og Tran, forsaavidt disse sidste Varer ikke i den foreliggende Tilstand falder ind under et af de allerede gældende Udførselsforbud ^{23/2} 1916.

Udrørt Sennep ^{23/2} 1916.

Endvidere forbydes det i Tiden indtil den 1. Juni d. A. at udføre Hvidkaal i enhver Form ^{23/2} 1916.

¹⁾ „Arbejderen“ 1916, S. 340; S. 343 tales der mere læseligt om en Merindtægt paa 150 til 200 Kr. pr. Arbejder.

²⁾ Angaaende Enkeltheder i indeværende Foraars Forhandlinger henvises iøvrigt til „Arbejdsgiveren“ og „Arbejderen“.

- Kaffe ²⁶/₂ 1916 (Kaffesurrogater, hvori findes iblandet Produkter af udførselsforbudte Varer, og Melklister omfattes af de gældende Forbud ¹/₄ 1916). Cikorie m. v. ⁹/₈ 1916, se nedenfor.
- Fjerkræ i levende og slagtet Tilstand ¹⁷/₈ 1916.
- Rensdyrkød ¹⁷/₈ 1916.
- Chokolade og Kakao i enhver Form ¹⁷/₈ 1916.
- Peber ¹⁷/₈ 1916.
- Jernvitriol ¹⁷/₈ 1916.
- Bomuldsklude ¹⁷/₈ 1916.
- Drægtige Køer og Kvier (hvoraf Udførselen kun maa foregaa efter Veterinærundersøgelse og over en Række nærmere betegnede Byer) ¹⁸/₈ 1916.
- Bonevoks, Læder-Pudsecreme, Læder-Fedtsvæerte, Pudsepomade og Pudsecreme til Metaller samt de til Fremstillingen af disse Varer nødvendige Raastoffer, nemlig foruden de allerede tidligere forbudte Stoffer Parafin, Ceresin (Jordvoks) og Terpentin tillige Carnaubavoks og Japanvoks ²/₄ 1916.
- Kalvemaver ²/₄ 1916.
- Udførsel af Æg kan fremtidig kun ske gennem de af Landbrugsministeriet godkendte Exportvirksomheder ⁸/₄ 1916 (Æggepræparater ¹⁰/₆ 1916, se nedenfor).
- Gammelt Støbejern ⁶/₈ 1916.
- Platin og Platintraad ⁶/₈ 1916.
- Cikorierødder, Cikoriemel og fabrikeret Cikorie ⁹/₈ 1916.
- Sækkeaffald ¹⁸/₈ 1916.
- Bambus, Spanskrør og Rørstokke ¹⁸/₈ 1916.
- Det for Zink gældende Udførselsforbud omfatter alt Zink, gammelt og nyt, herunder Zinkaske ²²/₈ 1916.
- Karamel, Sukkerkulør, Marzipan, Konfekt og andre Sukkervarer samt Frugtsafter og Frugtgeléer med Tilsætning af Sukker ¹⁰/₆ 1916.
- Æggeblommer og Æggehvider saavel i tørret som i flydende Tilstand ¹⁰/₆ 1916.

Sluttet ²²/₈ 1916.

I Forbindelse med Udførselsforbudene skal nævnes Indenrm. Bkg. af ¹⁹/₆ 1916 angaaende Oplægning af Varer, der ikke maa udføres. Saadanne Varer maa ikke indkøbes eller oplagres her i Landet for udenlandsk Regering eller iøvrigt under saadanne Forhold, at Varerne undrages det indenlandske Forbrug.

Med Hensyn til Overenskomsterne om vore Tilførsler skal det anføres, at der disse tiltrods stadig har været overordentlige Vanskeligheder for at faa, hvad vi paa forskellige Omraader har haft Brug for. Dette har naturligvis ikke blot ligget deri, at de paagældende krigsførende Landes Produktion af en Række Varer er ved at

standse, saaledes at de ikke med deres bedste Vilje er i Stand til at levere os, hvad vi behøver, men en Del af Aarsagen ligger vel ogsaa i, at Tilførslen af den før Krigen „normale“ Mængde, som det tillades os at faa, i mange Tilfælde ikke mere er tilstrækkelig paa Grund af Forskydninger i vor egen Produktion, større Forbrug m. v. De Redegørelser, Formændene for Grosserer-Societetets Komité og for Industriraadet fremsatte ved de respektive Organisations Generalforsamlinger i Marts¹⁾, fremhævede da ogsaa de stadigt voksende Vanskeligheder. Krigens Langvarighed bidrager naturligvis ogsaa til især for Ententens Vedkommende at søge at stoppe flere og flere Tilførsler til Centralmagterne selv af Varer, der er uden Betydning for disse²⁾ —, men desuden bragte disse Redegørelser en interessant Oversigt over de principielle Synspunkter, der var ledende ved Overenskomsternes Afslutning. Det skal kortelig refereres, at medens der i September 1915 var afsluttet almindelige Overenskomster med Tyskland og Østerrig paa den ene Side og de to nævnte Erhvervs-korporationer paa den anden, var der paa dette Tidspunkt ikke nogen tilsvarende Ordning med England. Efterhaanden som Handelskrigen tilspidsede sig, havde man fra begge de krigsførende Magtgruppers Side ved Klausulpaalæg paa de enkelte Varepartier søgt at hindre, at de naede frem til den fjendtlige Gruppe. Dette medførte imidlertid for de danske Importører et lidet tiltalende Afhængighedsforhold af den paagældende fremmede Magt, der ved allehaande Kontrolbestemmelser søgte at vaage over, at Forpligtelsen overholdtes, uden at den dog i mange Tilfælde var i Stand til effektivt at sørge herfor. Alene af den Grund maatte selvfølgelig en almindelig Overenskomst, hvor de to store Erhvervsorganisationer paatog sig Forpligtelsen

¹⁾ Berl. Tid. ^{31/3} og ^{1/4} 1916. Nationaltidende ^{1/4} 1916.

²⁾ Den ^{31/4} 1916 ophævede England § 19 i London-Deklarationen, idet det erklærede, at hverken Skib eller Ladning skulde være undtaget fra Beslaglæggelse for Blokadebrud alene af den Grund, at det f. T. var paa Vej til en ikke blokeret Havn. Denne Bestemmelse, der iflg. London-Deklarationen alene var anvendelig paa ubetinget Kontrebande, udvidedes nu ogsaa til den betingede Kontrebande — et som det har vist sig højst usikkert Begreb. Berl. Tid. ^{31/3} og ^{5/4} 1916.

og dennes Haandhævelse, være i begge Parter Favør. Men hertil kommer en Omstændighed af største Betydning for hele vort Erhvervsliv, den nemlig, at en Forpligtelse til ikke under nogen Form at videreudføre en Vare maaske ikke kunde genere den enkelte Importør, men naar denne videresolgte den klausulbehæftede Vare til Forarbejdelse eller Hjælpeprodukt i en Industri, kunde hele dennes Exportvirksomhed standses, hvis Forpligtelsen skulde overholdes, og i mange Tilfælde var det umuligt at overholde den. En vis Demoralisation maatte følge heraf, men især maatte det jo blive afgørende, at væsentlige Dele af vor Industri og Handel kunde blive lammede herved. Naar derimod Erhvervsorganisationerne paatog sig Garantien, vilde der dels kunde tages Hensyn til Forpligtelsernes Betydning for større Omraader, dels vilde man med den større Autoritet, Organisation havde, snarere kunde modsætte sig altfor snærende Forpligtelser. Der var utvivlsomt saaledes Fordele at opnaa for begge Parter, og den ¹⁹/₁₁ 1915 sluttedes der da, som meddelt S. 97, en Overenskomst med England¹⁾ ud fra disse Principer, der ogsaa havde været de bærende i Overenskomsten med Centralmagterne. Som alt nævnt har disse Overenskomster ikke formaaet at forhindre Vanskelighederne, men de har jo gjort den utvivlsomt store Nytte at skabe en vis Retstilstand paa et Omraade, der var ved at blive Kaos. At de ifølge de Principer, der laa til Grund for dem, hist og her kunde fremkalde Misfornøjelse hos de enkelte, der mente paa egen Haand at kunne naa videre end gennem de to Organisationer, er kun naturligt, men uden Interesse for Bedømmelsen af Overenskomsternes Nytte for Landet som Helhed²⁾. Det skal endelig nævnes,

¹⁾ Som nævnt S. 99 beslaglagde England Pakkeposten paa de danske østgaaende Amerikabaade. I Slutningen af Marts begyndte England ogsaa at beslaglægge Brevposten paa de østgaaende og kort Tid efter ogsaa paa de vestgaaende Skibe. Den ¹⁸/₄ 1916 meddeltes det, at samme Behandling blev de danske Skibe til og fra Island til Del under Visitationen i engelsk Havn.

²⁾ I denne Sammenhæng kan ogsaa nævnes de aabenbart ret besværlige Forhandlinger, der førte til, at „Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri“ gik ind paa for sine Medlemmer at garantere over for Industriraadet, der da udstedte de krævede Garantibeviser, medens Fællesrepræsentationen tidligere havde kunnet garantere direkte over for de fremmede Magter, Berl. Tid. ²/₅, ¹⁰/₆ og ²⁰/₆ 1916.

at en tilsvarende Overenskomst ^{17/8} 1916 afsluttedes med Frankrig.

Hvad særlig angaar Overenskomsten med England skal det nævnes, at de to Kontorer, Grosserer-Societetet og Industriraadet havde i London, i Februar 1916 samledes i et Fælleskontor under Ledelse af Kontorchef Rottbøll fra Udenrigsministeriet. Igennem dette Kontor forhandles samtlige erhvervspolitiske Spørgsmaal i Danmarks Forhold til England, og Kontoret har tilkaldt særlige Sagkyndige (f. Eks. i Manufakturbranchen) til Bistand ved Forhandlingerne med de engelske Myndigheder. Et Omraade af megen Betydning i den engelske Overenskomst har Spørgsmaalet om Transiten været, idet man navnlig fra svensk Side har ment, at Danmark med sin Overenskomst med England, som Sverige intet tilsvarende har til, „tilranede“ sig Handelen paa Sverige. Herimod er det fra dansk Side hævdet, at det kun drejede sig om Bevarelsen af den gennem Aartier bestaaende Genudførselsforretning, navnlig paa Syd-sverige. Heldigvis synes man dog at have overvundet Vanskelighederne¹⁾, idet Grosserer-Societetets Komité fra ^{16/6} 1916 traf et foreløbigt Arrangement med den svenske Handelskommission om Forpligtelseserklæringer for Varer, der indførtes her til Landet i Henhold til Overenskomsten af ^{19/11} 1915 og videresolgte til Sverige.

Til Haandhævelse af den engelske Overenskomst er der, som omtalt S. 98, nedsat et Voldgiftsnævn ved Grosserer-Societetet. Dette Nævn har paakendt nogle Klausulbrudssager — navnlig angaaende Udførsel af Kaffe, før denne Udførsel forbødes her fra Landet — og ikendt Bøder, der efter Omstændighederne maatte blive meget høje. Til yderligere Støtte for Haandhævelsen af Overenskomsten vedtoges Loven af ^{5/4} 1916, hvorefter Overtrædelse af de overfor Grosserer-Societetet og Industriraadet afgivne Erklæringer straffes med Fængsel eller under formildende Omstændigheder med Bøder.

¹⁾ Der arbejdes for Tiden (Juni 1916) paa Oprettelse af et skandinavisk Handelsforbund. Initiativet hertil er udgaaet fra Norge og har mødt megen Velvilje baade i Sverige og i Danmark.

Til Belysning af Skibsfartens Tab fra Forsikringsinstitutters Oprettelse til $31/3$ 1916 hidsættes følgende Tal:

1 000 Kr.	Krigsforsikringen for			
	Skibe		Varer	
	$31/3$ 16	$31/12$ 15	$31/3$ 16	$31/12$ 16
Nettopræmie	18 382	15 835	11 818	10 006
Betalte Skader	3 764	3 604	4 292	3 616
Anmeldte Skader (uafgjort) ..	5 892	3 200	4 895	4 385

Indtil Midten af April¹⁾ er den danske Handelsmarines Tab opgjort til 43 Skibe med tilsammen 36 000 Nettotons og en Assuranceværdi af $11\frac{1}{2}$ Mill. Kr., hvoraf godt 8 Mill. falder paa 28 i Krigsforsikringen indtegnede Skibe, medens de øvrige $3\frac{1}{2}$ Mill. Kr. fordeles paa andre Søassurance-selskaber. Men foruden gennem Forlisene har Skibsfarten naturligvis stadigt haft Besværligheder (jfr. ovenfor S. 279 om Kulspørgsmaalet) gennem Visitationer, Opbringelser, Indskrænkelse i Dispositionsretten m. v. Paa den anden Side er Fragterne oppe paa en Højde som ingensinde før (jfr. Tabel XIV), og Dampskibsselskabernes Aktier handles til uhyre Priser. Det er endvidere et interessant Tidernes Tegn, at der har kunnet dannes et Sejlskibs-A/S, „Hippalos“, med en Kapital af 3 Mill. Kr. Af stor Interesse i denne Sammenhæng er endvidere Loven af $12/3$ 1916 (jfr. S. 100) om Bidrag af Skibsfarten til Landets nødvendige Tilførsler. Iflg. denne Lov skal der af Skibsfarten i Aaret 1916 ydes Bidrag til Landets nødvendige Tilførsler, dels i Tonnage, dels i et Staten tilfaldende Pengebeløb, der sættes til godt 11 Mill. Kr. for hele Aaret. Ved Fordelingen af dette Beløb paa Rederne samt ved Ordningen af Tilvejebringelse af Tonnage bistaaes Regeringen af et Nævn af Redere, hvis Formand udnævnes af Kongen og 7 andre Medlemmer af Indenrigsministeren efter Indstilling af Dansk Dampskibsrederiforening. Formand er Direktør C. M. Cold²⁾. I denne Form er Loven fremkommet ved en Overenskomst mellem Lovgivningsmagten og Rederne, og den vigtigste Del af Spørgsmaalet: Ordningen af Til-

¹⁾ Pol. $22/4$ 1916.

²⁾ Jfr. om Nævnets Sammensætning Statstidende for $31/3$ 1916.

Tabel XIV. Oversigt over Korn-, Kul- og Træfragterne efter Dansk Søfartstidende.

	Korn fra Havn paa Amerikas Østkyst til skandinavisk Havn	Kul fra engelsk Østkysthavn (Tynen, Blyth) til dansk Havn for Baade c. 1 500—2 000 Tons	forarbejdet Trælast fra Østersøhavn til London
	sh. pr. qr.	sh. pr. Ton	sh. pr. Strd.
August 18...1914	—	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$	—
September 22 —	—	$\frac{6}{6}$ à $\frac{7}{0}$	$\frac{22}{6}$ à $\frac{25}{0}$
Oktober 6... —	$\frac{4}{0}$ à $\frac{5}{0}$	"	$\frac{25}{0}$
November 24 —	$\frac{6}{0}$ à $\frac{7}{3}$	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$	$\frac{40}{0}$
December 29 —	$\frac{10}{0}$ à $\frac{10}{6}$	c. $\frac{14}{0}$	—
Februar 4...1915	$\frac{14}{0}$	$\frac{20}{0}$	—
— 25... —	"	$\frac{21}{0}$	—
Marts 25.... —	$\frac{14}{0}$ à $\frac{14}{6}$	$\frac{16}{0}$ à $\frac{17}{0}$	—
April 22.... —	$\frac{9}{6}$ à $\frac{10}{0}$	$\frac{15}{0}$ à $\frac{17}{6}$	$\frac{70}{0}$ à $\frac{80}{0}$
Maj 13..... —	—	$\frac{15}{0}$	c. $\frac{80}{0}$
Juni 24..... —	$\frac{9}{6}$	$\frac{15}{0}$ à $\frac{16}{0}$	$\frac{90}{0}$ à $\frac{92}{6}$
Juli 22..... —	$\frac{10}{3}$	"	$\frac{95}{0}$ à $\frac{100}{0}$
August 26... —	$\frac{10}{3}$ à $\frac{10}{6}$	$\frac{15}{0}$	$\frac{95}{0}$
September 30 —	$\frac{12}{0}$ à $\frac{12}{6}$	$\frac{12}{6}$ à $\frac{12}{6}$	$\frac{95}{0}$
Oktober 28 . —	$\frac{13}{6}$ à $\frac{14}{0}$	$\frac{17}{0}$	$\frac{120}{0}$ à $\frac{125}{0}$
November 25 —	15 à $15\frac{1}{2}$ ¹⁾	$\frac{18}{0}$ à $\frac{19}{0}$	"
December 23 —	18	20 ¹⁾	120 ¹⁾
Januar 20...1916	$18\frac{1}{2}$ à 19	22 à 23	—
Februar 2... —	—	23 à 25	—
— 9... —	$18\frac{1}{2}$	20 à 22	—
— 16... —	$18\frac{2}{4}$ à $18\frac{1}{2}$	22	—
— 23... —	—	22 à 24	—
Marts 1..... —	—	23 à 24	160 ²⁾
— 8..... —	c. $18\frac{1}{2}$	25 à 26	"
— 22..... —	19	27 à 28	200
— 29..... —	19 à 20	29 à 30	"
April 12.... —	21	32 à 35	205 à 215
— 19.... —	22 à $22\frac{1}{2}$	32 à 40	220 à 230
— 26.... —	$22\frac{1}{2}$	"	c. 200
Maj 3..... —	$22\frac{1}{2}$ à 23	40 à 42	"
— 10..... —	23 à 24	38 à 40	c. 180
— 17..... —	c. 24	36 à 40	175 à 180
— 24..... —	23 à 24	—	"
— 31..... —	22	37 à 38	190 à 200

* betyder, at Noteringen er uforandret.

— betyder, at ingen Notering foreligger.

¹⁾ Kroner her og følgende Noteringer. ²⁾ Pr. f. o. w.

førslerne skal først udformes ved Nævnets Bistand. Overenskomsten, som det ikke lykkedes at tilvejebringe¹⁾ ved Forhandlingerne i Vinter, hvorfor det foran S. 100 omtalte Forslag blev forelagt, kom nu i Stand ved Etatsraad H. N. Andersens Hjælp²⁾. — Ved Lov ¹³/₃ 1916 forlængedes Lov ⁷/₅ 1915 (53. Bd. S. 391) om Registrerings-Certifikat til ¹⁵/₁₀ 1916. — Den, særligt under Krigen, stadigt stigende Benyttelse af Københavns Frihavn medførte Nødvendigheden af Tilvejebringelsen af et nyt Manufakturpakuhs, til hvilket Formaal m. v. der ved Lov ¹⁷/₅ 1916 tilstodes Selskabet Bemyndigelse til at optage et Laan paa 1 Mill. Kr. (jfr. ogsaa 53. Bd., S. 391 og Tillæg til Koncession af ²²/₃ 1916³⁾).

Det skal endvidere nævnes, at Statsbanerne stadigt har arbejdet under overordentlige Vanskeligheder, navnlig paa Grund af den store Stigning i Godstrafiken, en Stigning der fra 1913 til 1915 andrager ikke mindre end 273 %⁴⁾. Det er en Selvfølge, at Banerne kun med stort Besvær har formaaet at overkomme en saadan Trafikforøgelse, til hvilken der ikke har kunnet svare en forholdsmæssig Stigen i Materiellet. Herfra stammer de talrige Forsinkelser m. v.

Andre Spørgsmaal.

Det er ovenfor omtalt, at der paa forskellig Maade er tilstaaet de til Sikringsstyrken indkaldte værnepligtige visse Lettelser, for at de i saa høj Grad som muligt kunde bistaa ved nødvendige Arbejder (S. 284 og 301). Der er endvidere tilstaaet Fiskere særlig Orlov⁵⁾. Ved Lov ¹⁵/₃ 1916 § 3 tilstodes der værnepligtige, der i Tiden efter ¹/₆ 1915 havde været indkaldt i to Perioder, 90 Øre pr. Dag af den sidste af de to Perioder. Ændringer i Værne-

¹⁾ Jfr. S. 100 og Rigsdagstidende 19¹⁵/₁₆, Tillæg A, Sp. 3649 ff.

²⁾ Indenrigsministeren i Folketinget 19¹⁵/₁₆, Sp. 4784.

³⁾ Lovtidende A, 1916, S. 706.

⁴⁾ Jfr. Statsbanernes Redegørelse for Trafikvanskelighederne i Rigsdagstidende 19¹⁵/₁₆, Tillæg B, Sp. 2763.

⁵⁾ Politiken ¹⁴/₃ 1916.

pligtsalderens Indtræden, Indkaldelsestid m. v. findes iøvrigt i Indm. Bkg. ¹⁸/_s 1916 og de to Love om Ændringer i Hærens og Søværnets Ordning af ¹⁶/_s 1916. Det skal endnu i denne Sammenhæng nævnes, at Foreningen „Dannevirke“ i Forbindelse med Centralarbejdsanvisningen arbejder paa saa hurtigt som muligt at skaffe de fra Sikringsstyrken hjemsendte værnepligtige i Arbejde igen¹⁾.

I Dagene fra ⁹/_s—¹¹/_s 1916 afholdtes et interskandinavisk Ministermøde i Kjøbenhavn til Drøftelse af de af Krigssituationen skabte Forhold for de nordiske Lande.

Endelig skal det nævnes, at ved Lov ¹³/_s 1916, jfr. kgl. Andn. s. D., indførtes „Sommertid“, og Urene stilles indtil ³⁰/₉ 1916 en Time frem i Forhold til den hidtil gældende Tidsregning, dels for at komme i Overensstemmelse med Nabolande, der har indført en lignende Foranstaltning, dels for ligesom de at udnytte Dagslyset bedre.

Den 22. Juni 1916.

¹⁾ Berl. Tid. ¹/_s 1916.